

Ida Hyppönen

PIEN- JA MIKROYRITYKSELTÄ EDELLYTETYT
TILINPÄÄTÖSTIEDOT

Liiketalouden koulutusohjelma
2017

PIEN- JA MIKROYRITYKSELTÄ EDELLYTETYT TILINPÄÄTÖSTIEDOT

Hyppönen, Ida
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Maaliskuu 2017
Ohjaaja: Rajala, Jukka
Sivumäärä: 62
Liitteitä: 5

Asiasanat: tilinpäätös, pienyritykset, kirjanpitolaki

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa kohdeyritykselle, selkeä opus uudesta pien- ja mikroyrityksasetuksesta. Ohjeistuksen on tarkoitus mukailla uutta pien- ja mikroyrityksasetusta mahdollisimman johdonmukaisesti, jotta työntekijän on helppo löytää etsimänsä tieto mahdollisimman nopeasti. Kohdeyrityksen työntekijöiden on tarkoitus käyttää opinnäytetyötä apunaan varsinkin tilinpäätösaikaan.

Työ toteutettiin toiminnallisena tutkimuksena. Työn teoriaosuudessa pyrittiin selvittämään uuden asetuksen tarkoitusta sekä pohjustaa uuden pien- ja mikroyrityksasetuksen tavoitteita. Teoriaosuudessa pureuduttiin asetuksen pykäliin käyttäen apuna alan kirjallisuutta sekä lehtiä, erilaisia Kilan lausuntoja sekä erilaisia tilinpäätösmaalleja. Opinnäytetyön teoriaosuudesta pyrittiin tekemään mahdollisimman tarkasti asetuksen pohjaa mukaileva, jonka johdosta asetuksen kaikki pykälät ja momentit on kirjoitettu auki myös opinnäytetyöhön. Työssä pyrittiin käyttämään myös erilaisia numeraalisia esimerkkejä havainnollistamaan etenkin pien- ja mikroyritykseltä vaadittavien liitetietojen tekemistä. Työn loppuun lisättiin pien- ja mikroyrityksasetuksen mukaiset tuloslaskelma- ja tasekaavat, sillä tämän koettiin helpottavan tiedon löytymistä.

Opinnäytetyön teoriaosuuden valmistuessa haastattelin työntekijöitä työn onnistumisesta. Työntekijät kokivat opinnäytetyön helpottavan työskentelyä ja kohdeyrityksen työntekijöiden mielestä opinnäytetyön asettelu oli onnistunut sovitulla tavalla. Opinnäytetyöprosessin koettiin onnistuneen, koska työntekijät jotka haastatteluun osallistuivat, kokivat tekstin olevan heille tarpeellinen ja työtä helpottava apuväline. Työntekijät kokivat työn olevan yleishyödyllinen myös muille aiheesta tietoa etsiville, varsinkin kun aiheesta löytyvää kirjallisuutta on vielä kovin niukasti.

THE FINAL ACCOUNTING INFORMATION FROM SMALL AND MICRO COMPANIES

Hyppönen, Ida

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

March 2017

Supervisor: Rajala, Jukka

Number of pages: 62

Appendices: 5

Keywords: financial statement, small enterprises, accounting act

---

The aim of this thesis was to produce a consistent text for the targeted company regarding the new regulations affecting the small and micro companies. The purpose of the instruction is to adapt the new regulations with maximum coherence, thus making it possible for the employee to find the desired knowledge swiftly. The thesis is meant to be used by the targeted company especially during the final accounting season.

The thesis was done as a practice-based research project. The theory part of the thesis is aimed to investigate the core purpose of the new regulation and to underlay the goals of small and micro companies. The findings were gathered using relevant literature and magazines, as well as various statements from KILA and final accounting models. The thesis is constructed to follow the outlines of the new regulation closely, which in the text is realised as thorough examination of the new clauses and paragraphs of the regulation. In addition, different numeral examples were used to demonstrate how to provide demanded information especially within the operation of small and micro companies. Income statement and balance sheet models for small and micro companies were added to the conclusion of the thesis to aid in the search for the information.

After the theory part of the thesis was completed, I interviewed various employees on the outcome of the process. The employees found the thesis to be helpful in their line of work, and the workers of the targeted company reviewed the layout of the thesis as successful in its aims. The text was reviewed favourably because the employees who were interviewed found it to be a helpful and important tool in their work. In addition, the employees found the thesis generally helpful for other research, especially when literature concerning this specific topic is fairly scarce.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET, TOIMEKSIANTAJA SEKÄ TUTKIMISMENETELMÄ	7
2.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	7
2.2	Econia Yrityspalvelut Oy:n esittely	8
2.3	Tutkimusmenetelmä	9
3	PMA- ASETUKSEN TAUSTATIEDOT	10
3.1	Pienyrityksen määritelmä	12
3.2	Mikroyrityksen määritelmä	12
4	YLEISET SÄÄNNÖKSET (PMA-ASETUS 1 LUKU)	12
4.1	Soveltamisala sekä pien- ja mikroyritykseltä edellytetyt tilinpäätöstiedot	13
4.2	Säännökset muussa lainsäädännössä	16
4.3	Oikea ja riittävä kuva pien- ja mikroyrityksessä	17
5	PIENYRITYKSEN TULOSLASKELMA 6 JA TASEKAAVAT (PMA-ASETUS 2 LUKU)	19
5.1	Kululaji- ja toimintokohtaiset tuloslaskelmakaavat sekä lyhennetty tuloslaskelma	19
5.2	Kiinteistökaava	20
5.3	Yhdistys- ja säätiökaava	23
5.4	Pienyrityksen tasekaava	25
5.5	Esittämistavan jatkuvuus	30
5.6	Yksityiskohtaisempi esittäminen	31
5.7	Erien yhdisteleminen	32
5.8	Erien uudelleennimeäminen ja poisjättäminen	33
6	PIENYRITYKSEN LIITETIEDOT (PMA- ASETUS 3 LUKU)	35
6.1	Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	40
6.2	Poikkeukselliset erät	41
6.3	Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat	42
6.4	Arvonkorotusrahassto	43
6.5	Tiedot käypään arvoon merkitsemisestä	44
6.6	Pitkäaikaiset lainat	45
6.7	Annetut vakuudet ja taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuu	46
6.8	Tiedot emoyrityksestä	48

6.9	Lainat toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille sekä heidän puolestaan annetut sitoumukset.....	48
6.10	Liiketoimet intressitahojen kanssa	50
6.11	Henkilöstö.....	52
6.12	Omien osakkaiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset	52
6.13	Toimintakertomusta vastaavat tiedot	54
7	MIKROYRITYKSEN TULOSLASKELMA JA TASE SEKÄ LIITETIEDOT (PMA-ASETUS 4 LUKU)	54
7.1	Mikroyrityksen tuloslaskelmakaavat ja lyhennetty tuloslaskelma.....	54
7.2	Mikroyrityksen tase.....	56
7.3	Esittämistavan jatkuvuus sekä kaavanmukaisuudesta poikkeaminen.....	57
7.4	Mikroyrityksen liitetiedot	58
8	POHDINTA.....	58
LIITTEET		

1 JOHDANTO

Uuden Euroopan unionin tilinpäätösdirektiivin (2013/34/EU) myötä painopiste vaihtui suuryrityksen tilinpäätöksellisistä helpotuksista pk-yritysten tukemiseen. Uuden direktiivin avulla pyrittiin helpottamaan pk-yritysten arkea muun muassa vähentämällä yritysten hallinnollista taakkaa. (HE 89/2015) Joulukuun kolmantenakymmenentenä päivänä vuonna 2015 astui voimaan valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. Ennen uuden asetuksen voimaan astumista kirjanpitolaki vaati kaikkia pien- ja mikroyrityksiä tekemään sidotun tasekirjan. Tasekirjaan on tullut sisällyttää kaikki kirjanpitolain vaatimat tilinpäätös tiedot, jotka olivat tuloslaskelma, tase, liitetiedot, toimintakertomustiedot sekä tilinpäätöksen allekirjoitus. Kirjanpitolaki vaati tasekirjan paperisena kirjana, vaikka yrityksen muu kirjanpitoaineisto olisi ollut sähköisesti arkistoitava. (Relipe Oy www-sivut 2016) Uuden asetuksen myötä on tuotu helpotuksia näin ollen pien- ja mikroyrityksiltä edellytettäviin tilinpäätöstietoihin. Uutta kirjanpitolakia voidaan soveltaa ensimmäisen kerran tilikaudella, joka alkaa 1.1.2016. (Hallituksen esitys 89/2015)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda kohdeyrityksen työntekijöille selkeä ohjekartta siitä mitä valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista vaatii. Opinnäytetyön tarkoituksena on olla mahdollisimman selkeä, asetusta täsmällisesti seuraava ja esimerkein asetusta avaava opus, josta työntekijät löytävät tiedot helposti suoraan yhdestä teoksesta.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET, TOIMEKSIANTAJA SEKÄ TUTKIMISMENETELMÄ

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tämän tutkimuksen pohjimmaisena tarkoituksena on helpottaa asiakasyrityksen tilinpäätöksen tekemistä. Uusi asetus pien- ja mikroyrityksen liitetiedoista, on ajankohtainen juuri nyt, sillä uutta asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran siltä tilikaudelta, joka alkaa 1.1.2016 tai sen jälkeen, asetusta on voinut soveltaa jo tilikausiin, jotka päättyvät 1.1.2016 jälkeen. Tilinpäätökset yrityksessä keskittyvät helmikuusta alkaen huhtikuulle, jolloin tämä opinnäytetyö on jo heidän käytössään. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on olla mahdollisimman täsmällisesti asetusta mukaileva, jolloin kaikilla on mahdollisuus löytää etsimänsä vastaus nopeasti, ilman asetuksen tai muun sivuston avaamista tämän työn tueksi. Siksi tämän työn rungoksi valikoitui täysin asetuksen mukaileminen. Tämän johdosta myös momentit ovat täysin auki kirjoitettuja, sillä tämän koetaan helpottavan tiedon löytymistä yksistä kansista. Opinnäytetyön alkuvaiheessa sekä opinnäytetyön valmistuessa kävimme keskustelua kohdeyrityksen kanssa. Tarkoituksena oli selvittää heidän näkemys opinnäytetyön kohtien tarpeelliseen tiedonantoon sekä muokata kohtia tarpeen mukaan. Mitään kohtia ei ollut mahdollista jättää kokonaan pois, sillä yrityksen laaja asiakaskunta vaati joissakin määrin jokaisen kohdan tietämystä. Opinnäytetyön kappaleet 4-7 ovat asiakasyritykselle oleellimmat luvut. Nämä opinnäytetyön luvut 4-7 ovat pien- ja mikroyrityksessä luvut 1-4. Tarkoituksena on irrottaa kaikille asiakasyrityksen työntekijöille kyseiset 4-7 luvut avuksi tilinpäätöksen tekemiseen. Jokaiselle yrityksen työntekijälle annetaan käyttöönsä myös opinnäytetyö kokonaisuudessaan, jotta heillä on mahdollisuus tutustua halutessaan asetuksen taustatietoihin sekä esimerkiksi pien- ja mikroyrityksen kokorajoihin. Opinnäytetyö tullaan tallettamaan yrityksen kaikkien työntekijöiden käytössä olevaan Intranet pilvipalveluun, josta he saavat halutessaan ottaa työn avuksi tilinpäätöksen tekemiseen alusta alkaen tai vaihtoehtoisesti etsiä jotakin tiettyä kohtaa työstä käyttäen apuna työkalua Ctrl + F. Kun opinnäytetyö kokonaisuudessaan sekä erillisenä tiedostonaan kappaleet 4-7 talletetaan Intranet pilvipalveluun, on jokaisella työntekijällä näin ollen myös mahdollisuus tulostaa työ itselleen tai lähettää työ sähköpostiinsa sekä tutustua siihen vapaa-ajallaan. Opinnäytetyön kappaleet 4-7 tullaan jakamaan työntekijöille heti kappaleiden valmistuttua.

Kun työntekijät ovat saaneet aikaa käyttää työtä tai aikaa tutustua työhön on tarkoituksena suorittaa loppuseelvitys, jossa haetaan vastauksia tämän opinnäytetyön onnistumiselle. Loppuseelvityksen tulokset tullaan lisäämään tämän opinnäytetyön viimeiseen kappaleeseen. Jotta kaikilla olisi mahdollista tulkita tätä opinnäytetyötä joissakin määrin kyseisen lain tuntemukseen katsomatta, on asetuksen momentit pyritty erottamaan opinnäytetyön kirjoittajan omasta tekstistä mahdollisimman selkeästi kursi-voimalla sekä rajaamalla momentit sivun vasempaan reunaan. Opinnäytetyön otsikoiden 4-7 perään on vielä tarkentavaksi tiedoksi lisätty sulkuihin pien- ja mikroyrityasetuksessa oleva lukutieto. Aiheena tämä opinnäytetyö on todella ajankohtainen, joka on aiheuttanut vaivaa lähdemateriaalin löytymiseen. Yksi painettu kirja vuodelta 2016, jossa kirjoittajina Jarmo Leppiniemi sekä Timo Kaisanlahti on tämän opinnäytetyön lähteenä.

2.2 Econia Yrityspalvelut Oy:n esittely

Lopputyöni toimeksiantajana toimii Econia Yrityspalvelut Oy. Econia vuonna 1980 perustettu tilitoimisto, jonka toimipaikkoja ovat vuonna 2016 Ulvila, Pori, Harjavalta, Ikaalinen, Keuruu, Mänttä, Parkano, Rauma sekä Sastamala. Päätoimipaikka sijaitsee Ulvilassa Peltotie 20:ssä. Päätoimipaikan työntekijämäärä on noin 30 henkilöä. Yrityksen palveluksessa on kaiken kaikkiaan noin 50 työntekijää, sekä yritys työllistää vuoden aikana useita kymmeniä ammattikoulun sekä ammattikorkeakoulun työharjoittelijoita. Econian työntekijät ovat kaikki ammattitaitoisia ja lähes kaikilla on useamman vuosikymmenen kokemus erilaisista taloushallinnon töistä. Kaikilla yrityksen työntekijöillä on sekä isoja että pk- yrityksiä asiakkanaan.

Econian tarjoamat palvelut taloushallintopalveluiden lisäksi ovat tilintarkastus, henkilöstövuokraus, HR- palvelut sekä isännöinti. Econia tarjoaa kaikkia palvelujaan myös kansainvälisille asiakkaille. Ulvilan päätoimipaikassa työntekijät jakautuvat kirjanpitäjiin, palkanlaskijoihin, isännöitsijöihin sekä kansainvälisenpuolen työntekijöihin. Yrityksen henkilöstövuokrauspalvelut on keskitetty Porin toimipisteeseen. Muiden paikkakuntien toimipisteet tarjoavat taloushallinnon palvelukokonaisuuksia.

Econian toimitusjohtajana toimii Elina Salmivala, joka on johtanut yritystä sen liiketoiminnan ensimmäisestä päivästä lähtien ja luonut työllään suuren ja kilpailevan tilitoimistotoimijan Satakunnassa. Econia on lähivuosina ostanut useamman pienemmän tilitoimiston liiketoiminnan osaksi Econia Yrityspalvelua, sekä jatkaa kasvuaan varmasti vielä vuosien saatossa. (Econia Yrityspalvelut [www-sivut](#))

2.3 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui toiminnallinen pohja. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on olla jossakin määrin työelämän kehittämistyö. Toiminnallisen opinnäytetyön valmis tuotos tavoittelee työelämässä käytännön toimintojen helpottumista, ohjeistamalla ja opastamalla sekä järjestämällä tai järjeistämällä. (Airaksinen & Vilkka 2003, 9). Toiminnallisen opinnäytetyön lopullinen tuotos on aina jokin konkreettinen tuote esimerkiksi kirja, ohjeistus tai tapahtuma. (Airaksinen & Vilkka 2003, 51).

Aihe pien- ja mikroyritysasituksen selventämisestä nousi esille työskennellessäni kohdeyrityksessä työharjoittelussa. Kohdeyrityksen toiveena oli saada selvitystä uuteen pien- ja mikroyritysasitukseen. Opinnäytetyön tekeminen alkoi keskustelulla kohdeyrityksessä, siitä millaisia toiveita heillä olisi opinnäytetyön rakenteen suhteen. Kaikkien mielestä oli selkeintä, että opinnäytetyö seuraisi pien- ja mikroyritysasetus- ta pykälä ja momentti kerrallaan. Kohdeyrityksellä oli myös toiveena saada erilaisia esimerkkejä työhön. Kohdeyrityksen kanssa sovittiin, että työn teoriaosuuden ollessa valmis, he saavat työn käyttöönsä ja saavat sen myötä esittää mielipiteensä työn toimivuudesta.

Opinnäyte alkaa lyhyellä selvityksellä, mitä uusi pien- ja mikroyritysasetus pitää sisällään. Opinnäytetyön alussa esitellään myös kohdeyritys sekä työn tavoitteet. Opinnäytetyön teoriaosuudessa pureudutaan uuden asetuksen pykäliin sekä pyritään selvittämään pykälien merkitys kommentoimalla sekä mahdollisin esimerkein. Teoriaosuudessa on tarkoitus käsitellä asetuksen jokaista lukua omana otsikkonaan. Teoriaosuudessa on tarkoitus havainnollistaa sanallisesti tilinpäätöksessä esitettävät liitetiedot yksi momentti kerrallaan. Teoriaosuudessa mainitut tuloslaskelma ja tasekaa-

vat havainnollistetaan erikseen liitetiedoissa, pien- ja mikroyritysasituksen ohjeistamalla tavalla. Opinnäytetyön lopussa selvitetään vielä opinnäytetyön toimivuutta työelämässä, kohdeyrityksen työntekijöiden antamien kommenttien perusteella.

Tutkimusmenetelmäksi ei omasta mielestäni olisi sopinut mikään muu kuin toiminnallinen opinnäytetyö. Opinnäytetyön pääasiallisena tavoitteena on kuitenkin tuottaa kohdeyritykselle opus, jonka tarkoituksena on nimenomaisesti ohjeistaa yrityksen työntekijöitä uuden asian äärellä sekä tämän myötä helpottaa työntekijöiden työtä tilinpäätösaikaan. Opinnäytetyön aiheen valinnassa halusin panostaa työn hyödyllisyyteen sekä kohdeyritykselle, että myös minulle itselleni. Aiheeksi halusin valita aiheen, josta on minulle hyötyä tulevaisuuden työtehtävissä.

3 PMA- ASETUKSEN TAUSTATIEDOT

Hallitus esitti eduskunnalle vuonna 2015 useita muutettavia kohtia sen hetkisestä kirjanpitolaista. Hallituksen esittämät muutokset pohjautuivat suurilta osin vuonna 2013 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston tilinpäätösdirektiiviin. Edellä mainitun direktiivin olennaisena tarkoituksena oli keventää etenkin pienyrityksille tilinpäätös-sääntelystä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Hallitus esitti kirjanpitolakia muutettavaksi myös tietoteknisen välineistön kehityksen johdosta. Välineistön kehitys vaikuttaa suurelta osin tilikauden aikaisiin kirjanpidon säännöksiin. Liiketahtumien kirjaustekniikkaa koskevat säännöstarkistukset korostavat kirjanpitovelvollisen velvollisuutta säilyttää aineistoa, joka on tilinpäätösasiakirjojen perustana. Tällä hallitus esitti olevan vaikutusta myös harmaan talouden torjuntaan. Tässä tarkoituksessa aineistoin säilyttämisen laiminlyönnistä aiheutuva seuraamusuhka ulotettaisiin kirjanpitoaineistoon kokonaisuudessaan. Hallituksen esitys ehdotti myös uutta lakia, jossa säädettäisiin erityisestä tiedonantovelvoitteesta yrityksille, joiden toimiala keskittyy kavanaughisteollisuuteen tai puunkorjuuseen aarniometsissä. Näiden yritysten olisi raportoitava maakohtaisesti eri maiden hallituksille sekä niiden alaisille tahoille maksamansa rahasummat. Lisäksi ehdotuksessa oli otettu esille kirjanpitolain uudistamisesta johtuvia vähäisiä tarkastuksia koskien osakeyhtiö- ja osuuskuntalakia. Hallituksen

esityksessä oli käsitelty myös kirjanpitolain muuttamiseen liittyviä sektorilakien muutoksia, jotka käsittävät valtiovarainministeriössä laaditut muutokset luottolaitoslakiin sekä säästöpankkilakiin. (Hallituksen esitys 89/2015)

Esityksessä vedottiin muutoksen selkeyttävän rakenteellisesti kirjanpitolainsäädäntöä. Pien- ja mikroyrityksiin vaikuttavat tilinpäätössäännökset siirrettäisiin uudistetussa normistorakenteessa asetustasolle. Näin yrittäjä saisi jo asetuksesta tyhjentävän tiedon siitä, mitkä seikat tulee olla esitettyinä tilinpäätöksessä.

Hallitus perusteli muutostarvetta EU- perustaisella tarpeella. EU:n uusi direktiivi (2013/34/EU), joka annettiin 26 päivänä kesäkuuta 2013, korvaa vuoden 1978 tilinpäätösdirektiivin (78/660/ETY) sekä vuoden 1983 konsernitilinpäätösdirektiivin (83/349/ETY). (Hallituksen esitys 89/2015)

EU- uudistus siirsi suurenosan vuoden 1978 tilinpäätösdirektiivin sekä vuoden 1983 konsernitilinpäätösdirektiivin sisällöstä sellaisenaan uuteen direktiiviin. Näkökulma uudessa direktiivissä oli kuitenkin vaihtunut pienten yritysten tukemiseen vähentämällä pienyritysten hallinnollisia rasitteita. Direktiivin johdannossa tätä kutsutaan öpienet ensinö- periaatteeksi (1. kohta). Jäsenvaltioiden toimintavapautta muodostaa lisävelvoitteita on rajoitettu kovasti. Jos direktiivissä määriteltyjen liitetietojen tai muun tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien informaatiovaatimusten tiukentaminen on tarpeen, on tämä sallittua vain verotuksellisessa tarkoituksessa ja vain verolaissa säädetyllä tavalla. Tämän rajoituksen vuoksi puhutaan maksimidirektiivistä, sillä aikaisemmat vuosien 1978 ja 1983 direktiivit olivat minimi direktiivejä, eli ne eivät rajoittaneet missään määrin kansallisen lainsäätäjän toimivaltaa asettaa tilinpäätäjälle lisävelvoitteita direktiivissä säädettyjen täydennyksenä (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 1). Hallituksen esitys määräsi pienyrityksen määrittävät raja-arvot tarkistettavaksi. Vanhan direktiivin mukaiset pienyrityksen määrittävät raja-arvot olivat; taseen yläraja 3,65 miljoonaa euroa, liikevaihto 7,3 miljoonaa euroa sekä työntekijöiden lukumäärä 50 henkilöä. Uuden direktiivin vastaavat raja-arvot puolestaan ovat; taseen yläraja 6 miljoonaa euroa, liikevaihto 12 miljoonaa euroa sekä työntekijöiden lukumäärä noin 50 henkilöä. Mikroyrityksen raja-arvot ovat taseen loppusumma 350 000 euroa, liikevaihto 700 000 euroa sekä työntekijöiden lukumäärä noin 10 henkilöä. Jäsenvaltiolla olisi vielä mahdollisuus halutessaan korottaa kahden ensiksi mainitun rahamääräisen raja-arvon arvoa, mutta kuitenkin enintään puolitoista-

kertaiseksi. Tilinpäätöspäivänä tulee vähintään kahden edellä mainitun kriteerin täyttyä. (Salin 2015, 9).

3.1 Pienyrityksen määritelmä

Pienyrityksen määritelmä pohjautuu uuden direktiivin sallimiin enimmäisrajoihin. Pienyritys on säännöksen mukaan kirjanpitovelvollinen, jos yrityksen toiminta täyttää kahtena perättäisenä tilikautena enintään yhden seuraavista raja-arvoista. Raja-arvot ovat: liikevaihto on 12 miljoonaa euroa, taseen loppusumma on 6 miljoonaa euroa ja yrityksen palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (Kirjanpitolaki 1997/1336 1 § 4a)

3.2 Mikroyrityksen määritelmä

Mikroyrityksen ylärajat uuden direktiivin mukaisesti ovat; taseen loppusumma 0,35 miljoonaa euroa, yrityksen liikevaihto 0,70 miljoonaa euroa sekä työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä on 10 henkilöä. Jotta yritys voidaan luokitella mikroyritykseksi, saa edellä mainituista raja-arvoista täytyä vain yksi, jo päättyneellä tai sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella. (Yrityssuomen www-sivut)

4 YLEISET SÄÄNNÖKSET (PMA-ASETUS 1 LUKU)

Tämä opinnäytetyön neljäs luku on pien- ja mikroyrityksasetuksen ensimmäinen luku nimeltään Yleiset säännökset. Tässä luvussa käsitellään mikroyrityksen yleisiä säännöksiä tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. Tässä luvussa säädetään esimerkiksi viimeistä edeltävän tilikauden vertailutietojen esittämisestä sekä vapautetaan pien- ja mikroyritykset toimintakertomuksen laadinnasta. Tässä luvussa säädetyn mukaisesti mikroyrityksen tilinpäätös täyttää oikean ja riittävän kuvan vaatimukset, kun siinä esitetään tämän asetuksen vaatimat tiedot ó tätä kutsutaan asetuksessa suojasatama-säännökseksi.

4.1 Soveltamisala sekä pien- ja mikroyritykseltä edellytetyt tilinpäätöstiedot

1 1 § 1 mom. Tässä asetuksessa säädetään kirjanpitolain 1 luvun 4 a §:ssä tarkoitetun pienyrityksen ja 4 b §:ssä tarkoitetun mikroyrityksen tuloslaskelma- ja tasekaavoista sekä liitetietoina esitettävistä seikoista. Muita kirjanpitovelvollisia koskevista tuloslaskelma- ja tasekaavoista ja liitetiedoista säädetään kirjanpitoasetuksessa.

Pien- ja mikroyrityksellä on kirjanpitoasetuksen nojalla oikeus halutessaan soveltaa kirjanpitoasetusta tämän pien- ja mikroyrityksasetuksen sijasta. Tällainen edellä mainittu menettely voi tulla kysymykseen, kun pien- tai mikroyritys kuuluu tytäryrityksensä kirjanpitoasetusta noudattavan kirjanpitovelvollisen konserniin kirjanpitoasetuksen 1:6:n mukaisesti.

Pien- tai mikroyrityksen valitessa kirjanpitoasetuksen soveltamisen kokonaisuudessaan, pien- ja mikroyrityksasetuksen sijasta, tulee tämä maininta löytyä tilinpäätöksestä tämän pykälän 5 momentin 1 vastaavalla tavalla. Vaikka yrityksellä olisikin tarve esittää täydentävänä informaationa yksi tai useampi seikka kirjanpitoasetuksen perusteella, ei tämä kuitenkaan tarkoita, että kyseisen pien- tai mikroyrityksen tulisi siirtyä soveltamaan kirjanpitoasetusta kokonaisuudessaan pien- ja mikroyrityksasetuksen sijasta. Pien- ja mikroyrityksellä on aina oikeus antaa mielestään tarvittavia lisätietoja varmistaakseen tilinpäätöksen tuottaman oikean ja riittävän kuvan. Edellä mainittujen vapaaehtoisten lisätietojen esittämiseksi on mahdollista turvautua kirjanpitoasetuksen säännöksistä esille tuleviin menettelytapoihin ilman, että se velvoittaisi noudattamaan kirjanpitoasetusta kokonaisuudessaan.

Yrityksen antaessa lisätietoa kirjanpitoasetuksen perusteella tulee sen ottaa huomioon, että se voi syrjäyttää velvoitteen antaa kyseisestä asiasta tiedot juuri sillä tavalla, jota pienyrityksiä koskevassa asetuksessa edellytetään. Näin ollen olisikin todella tärkeää tutkia lähtökohtaisen varovasti, pien- ja mikroyrityksasetuksen mukaisen velvoitteen mahdollista väistymistä, mitä tietyn seikan ilmoittamisesta voi koitua. Esimerkiksi jokin tietty kattavampi esittämistapa, voi syrjäyttää suppeammat tietovaatimukset, mutta tällöin tulee noudattaa täydellistä kattavuutta tietojen antamisessa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 8-9).

1 1 § 2 mom. Kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään vii meistä edeltävää tilikautta koskevista vertailutiedoista, jotka on esitettävä myös pien- ja mikroyrityksen tuloslaskelma- ja tase-eristä sekä näiden vertailutietojen oikaisemisesta.

Perustuen artiklaan 9.5 tulee jokaisen taseen ja tuloslaskelmaerän osalta ilmoittaa luku sen tilivuoden osalta, jota tase ja tuloslaskelma kuvaavat. Lisäksi tulee myös esittää vastaavaa erää koskeva luku edelliseltä tilikaudelta. Jos luvut eivät ole vertailukelpoisia keskenään on jäsenvaltiolla oikeus vaatia edellistä tilivuotta koskevan luvun mukauttamista. Kirjanpitolaki sekä pien- ja mikroyritysasetus eivät vaadi vertailutietojen esittämistä tilinpäätöksessä vain sanallisesti esitettävistä seikoista, kuten esimerkiksi oikeudenkäynnistä. Vertailutiedot tulee sisällyttää kuitenkin kuivailevaan informaatioon, jos niillä on merkitystä tilinpäätöksen ymmärtämisen kannalta tarkoitettun oikean ja riittävän kuvan saamiseksi. Tilinpäätöksessä kerrottaessa oikeusprosessista, joka oli kesken jo edellisen tilikauden lopussa, olisi tällöin tarpeen kertoa tästä, samoin kuin tarkentaa, millä tavoin pienyritys on toiminut oikeusprosessissa. Tämä edellä mainittu tilannekohtainen informaatiovelvoite on sidottu koskemaan vain pienyrityksiä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 10).

1 1 § 3 mom. Kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetyin poikkeuksin pienyritys ja mikroyritys ovat vapautettuja mainitun luvun 1 a §:ssä tarkoitetun toimintakertomuksen laatimisesta.

Tämän momentin mukaisesti pien- ja mikroyritys on vapautettu kirjanpitolain 3:1 a:n mukaisen toimintakertomuksen laatimisesta. Pien- ja mikro-osaakeyhtiötä ei voida määrätä toimintakertomuksen laatimiseen, muunkaan lain tai viranomaismääräyksen nojalla. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 10).

1 1 § 4 mom. Kirjanpitolain 3 luvun 7 §:ssä säädetään tilinpäätöksen päiväämisestä ja allekirjoittamisesta.

Neljännessä momentissa säädetään tilinpäätöksen päiväämisestä sekä allekirjoittamisesta. Jos pienyritys on yhteisö taikka säätiö, on tällöin tilinpäätös allekirjoitettava hallituksen tai vastuunalaisten yhtiömiesten sekä toimitusjohtajan tai vastaavissa asemassa olevien henkilöiden toimesta. Yleisesti tilinpäätöksen allekirjoittavat kaikki hallituksen jäsenet, mutta toimi- ja päätösvaltaiset henkilöt jäsenistöstä kuitenkin riittävät. Jos allekirjoittamisvelvollisissa on tapahtunut tilikauden aikana muutoksia, esimerkiksi toimitusjohtaja on vaihtunut, tällöin velvollisuus tilinpäätöksen sekä toi-

mintakertomuksen allekirjoittamisessa ovat sillä hetkellä tehtävissä olevat henkilöt. Kirjanpitolautakunnan suosituksen mukaisesti olisi hyvä mainita toimintakertomuksessa, ketkä kuuluivat tilinpäätöksen sekä toimintakertomuksen hyväksymishetkellä allekirjoittamiseen toimivaltaiseen hallintoelimeen. Pienyritys, joka ei laadi toimintakertomusta, on edellä mainitut tiedot mahdollista antaa liitetietoina, kysymyksessä on kuitenkin täysin hallinnollinen lisäinformaatio, jolloin sen mahdollinen poisjääminen voi käytännössä vaarantaa, tässä asetuksessa säädettyä oikean ja riittävän kuvan antamista. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 12).

11 § 5 mom. Jollei se ilmene liitetiedoista tai muualta tilinpäätöksestä, on allekirjoitusten yhteydessä:

1) annettava tieto siitä että tilinpäätös on laadittu tämän asetuksen pien- tai mikroyrityssäännösten mukaisesti; ja

Selvyyden vuoksi on nähty tarpeelliseksi sisällyttää maininta siitä, että tilinpäätös perustuu tämän asetuksen pien- tai mikroyrityssäännöksiin. Kirjanpitoasetuksessa ei ole vastaavaa säännöstä, joka pakottaisi erikseen mainitsemaan, mikäli tilinpäätäjä on noudattanut kirjanpitoasetusta. Tästä voisikin muodostaa johtopäätöksen, että kirjanpitoasetus olisi ensisijainen tilinpäätösnormisto pien- sekä mikroyrityksille. Tällainen johtopäätös on kuitenkin turha, sillä säännöksen tarkoittama informaatiovelvoite on järjestyksenomainen. Direktiivissä ei veloiteta vastaavanlaiseen informaatioon, eikä myöskään kirjanpitolaian oikea ja riittävä kuva ó direktiiviin perustuvana tavoitteena ó edellytä yksinomaista informatiivista mainintaa tämän asetuksen soveltamisesta. Mahdollinen laiminlyönti ei näin ollen voi vaarantaa oikean ja riittävän kuvan toteutumista.

Tämän kohdan 1 mukainen informointivelvoite ei kuitenkaan estä tätä asetusta noudattavien pien- ja mikroyritysten antamasta täydentäviä liitetietoja kirjanpitoasetuksen perusteella. Täydentävä informaatio käy ilmi kyseisestä liitetiedosta, joten ei tarvitse erikseen jaotella, missä on kysymyksessä kirjanpitolakiin perustuva seikka. Tämä asetus on minisääntelyä, joten tämän säännöksen ylittävää lisäinformaatiota saavat pien- ja mikroyritykset antaa tilinpäätöksessään, olipa sitten kysymys lisäinformaation esittämisestä kirjanpitoasetuksen mukaisesti tai ei. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 13).

1 1 § 5 mom. 2) ilmoitettava oman pääoman muutokset sekä hallituksen ehdotus jakokelpoisen vapaan oman pääoman käytöstä, jos pienyritys on osake yhtiö tai osuuskunta.

Kohdassa kaksi on korostettu omistajien tarvetta saada tietoonsa osakeyhtiössä ja osuuskunnassa se pääoma, joka on käytettävissä voiton- ja muuhun varojen jakoon sekä hallituksen sitä koskevasta jakoehdotuksesta. Sama informaatiotarve on osoitettu myös pääoman muutoksille, jos ne eivät ilmene muualta tilinpäätöksestä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 14).

4.2 Säännökset muussa lainsäädännössä

1 2 § 1 mom. Sen lisäksi, mitä tässä asetuksessa säädetään pienyritys tai mikroyritys joka on

1) osakeyhtiö

2) avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö

3) avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on kohdassa 2 tarkoitettu yhtiö

ei ole velvollinen esittämään tilinpäätöksessään muussa kuin verotusta koskevassa laissa tai sen nojalla annetussa säännöksessä edellytetyt tiedot.

Tämän ensimmäisen momentin säätämällä tavalla, on jäsenvaltioita kielletty edellyttämästä pienyrityksiltä mitään muita seikkoja, kuin direktiivissä nimettyjä. Direktiivi koskee Suomessa kuitenkin vain osakeyhtiölain tarkoittamia osakeyhtiöitä samoin kuin avoimesta yhtiöstä sekä kommandiittiyhtiöstä annetun lain mukaisista henkilöyhtiöistä niitä, jossa kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 16).

1 2 § 2 mom. Sen lisäksi mitä tässä asetuksessa säädetään, tulee pien- ja mikroyrityksen, joka on osuuskunta, esittää tilinpäätöksessään myös osuuskuntalaissa ja muussa laissa siltä edellytetyt tiedot.

Tässä momentissa käsitellään pienyrityshelpotuksia osuuskuntalain (421/2013;OKL) tarkoittamiin osuuskuntamuotoisiin oikeushenkilöihin, vaikka ne eivät olekaan direktiivin soveltamisalan piirissä. Toisin kuin osakeyhtiöillä, on Suomella vapaa harkintavalta osuuskuntien tilinpäätösinformaatioiden suhteen. Kansallisesti on kuitenkin nähty tarpeelliseksi, ettei osuuskunnille voi asettaa laajempia informaatiovelvoitteita

kuin osakeyhtiöille. Molemmat edellä mainituista oikeushenkilömuodoista on kuitenkin tarkoitettu liiketoiminnan harjoittamiseen, joka taas aiheuttaa kilpailullisen tasavertaisuuden ylläpitämistä, ja näin ollen molemmista saatava informaatio tulee olla yhtä kattavaa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 17).

1 2 § 3 mom. Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavalla tavalla pien- ja mikroyritykseen, joka on:

- 1) avoinyhtiö,*
- 2) kommandiittiyhtiö,*
- 3) yhdistys,*
- 4) säätiö, tai*
- 5) muu yhteisö kuin mitä 1 momentissa tarkoitetaan.*

Asunto- osakeyhtiössä määritellyt asunto- osakeyhtiöt samoin kuin AKYL:ssa määritellyt avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt sekä yhdistyslain mukaiset yhdistykset sekä muut lakiperusteiset yhteisöt, jotka ovat kirjanpitolain 1:1a:n nojalla tai muutoin kirjanpitovelvollisia, ovat osuuskuntien tavoin luettu tämän asetuksen helpotusten piiriin, jos edellä mainitut yhtiöt ovat pien- tai mikroyrityksen kokoisia. Sama koskee myös säätiölain tarkoittamia pien- ja mikrokokoisia säätiöitä. Avoimen yhtiön sekä kommandiittiyhtiön tilinpäätöksessä erikseen esitettävistä seikoista on säädetty AKYL 9:3:ssä. Säätiölain 5:2 ja 5:3 määrittelevät säätiön toimintakertomus informaation. Asunto- ja kiinteistöyhtiöissä tämän määrittää AOYL 10:6 sekä 10:7. Yhdistyslaissa ei ole erikseen asetettu yritykselle veloitetta suorittaa tilinpäätöstä tai toimintakertomusta. Näin ollen pien- ja mikroyrityksessä tilinpäätöksen sisältö määrittyy kokonaan kirjanpitolaista sekä pien- ja mikroyrityasetuksesta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 19).

4.3 Oikea ja riittävä kuva pien- ja mikroyrityksessä

1 3 § 1 mom. Sen lisäksi, mitä tässä ja 3 luvussa säädetään, on pienyrityksen esitettävä kirjanpitolain 3 luvun 2§:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla liitetietona myös muut seikat, jotka ovat tarpeen tarkoitettun oikean ja riittävän kuvan aikaansaamiseksi. Se mitä edellä tässä momentissa säädetään, koskee myös muita kuin 2§:n 1 momentissa tarkoitettu ja mikroyrityksiä.

Tässä momentissa säädetään pienyrityksiä koskevan oikean ja riittävän kuvan antamisveloitteesta. Oikean ja riittävän kuvan antamisvelvoite kiteytyy hyvin seura-

vaan lauseeseen. Vuositilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen varoista ja veloista, taloudellisesta asemasta sekä tuloksesta. Tilinpäätöstä tulee täydentää tarvittavilla liitetiedoilla silloin, kun oikean ja riittävän kuvan tavoite niitä vaatii. Toisin sanoen, jos tämän asetuksen soveltamisen jälkeen oikean ja riittävän kuvan perusteet yrityksen varoista, veloista, taloudellisesta asemasta sekä tuloksesta eivät täyty, on tilinpäätöksen tekijän annettava liitetiedoissa oikean ja riittävän kuvan täytymiseksi tarvittavat lisätiedot. Kuten tulevistakin momenteista tulee käymään ilmi, tämä säännös koskee mikroyrityksistä, vain niitä jotka eivät ole osakeyhtiötä tai osakeyhtiöomisteisia henkilöyhtiöitä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 20).

1 3 § 2 mom. Edellä 2§:n 1 momentissa tarkoitettun mikroyrityksen tilinpäätös täyttää oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen kirjanpitolain 3 luvun 2§:ssä tarkoitettulla tavalla, jos siinä esitetään tässä ja 4 luvussa edellytetyt tiedot.

Tämän momentin poikkeus koskee osakeyhtiöistä ja osakeyhtiöomisteisista henkilöyhtiöistä vain niitä, jotka ovat mikrokokoisia. Edellä mainittujen osalta kirjanpitolain edellyttämä oikea ja riittävä kuva täyttyy tyhjentävästi pien- ja mikroyrityksien asetuksen tämän luvun 1 sekä 4 luvun säännöksistä, joka sisältää tuloslaskelma- ja tase nimikkeet sekä nimenomaiset liitetietovaatimukset. Tämän johdosta näiden yritysten ei ole tarpeen lisätä tilinpäätökseensä tilannekohtaista lisäinformaatiota liitetietona. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 16) Tässä momentissa puhuttu suojasatamasäännös tarkoittaa, että mikroyrityksellä ei ole edellytyksiä esittää muita tietoja oikean ja riittävän kuvan nojalla, kuin tässä asetuksessa vaaditaan esittämään. Mikroyritystä ei voida näin ollen soimata oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen perusteella, silloin kun sen tilinpäätös on laadittu niin kuin tämän asetuksen luvut 1 ja 4 ohjeistaa. Tilinpäätöksessä olevien tietojen on kuitenkin aina oltava totuudenmukaisia. (Visma blogin www-sivut 2016)

1 3 § 3 mom. Se mitä 2 momentissa säädetään, koskee myös muuta mikroyritystä edellyttäen, että tilinpäätöksessä esitetään sen oikeushenkilömuotoa koskevassa laissa säädetyt tilinpäätös ja toimintakertomustiedot.

Suojasatama säännös on tämän kolmannen pykälän mukaisesti ulotettu koskemaan myös muitakin mikroyrityksiä, kuin vain yhtiömuodoltaan osakeyhtiömuotoisia. (Tuokko 2016)

Tässä momentissa viitataan myös kyseisen mikroyrityksen oikeushenkilömuotoa koskevaan lakiin. Tätä viittausta ei kuitenkaan tule lukea niin, että suojasatamasäännöksen soveltamisalaan kuuluisivat vain ne mikroyritykset, jotka ovat kirjanpitolain 1:1:n tarkoittamina oikeushenkilöinä kirjanpitovelvollisia. Kirjanpitolaki velvoittaa ammatinharjoittajista ja liikkeenharjoittajista tilinpäätöksen tekemiseen ne, jotka ovat suurempia kuin mikroyritykset. Tällöin edellä mainitut yritykset jäävät suojasatamasäännöksen ulkopuolelle, mutta omasta halustaan tilinpäätöksen toteuttava ammatin- tai liikkeenharjoittaja on säännöksen piirissä silloin kuin se on kooltaan mikroyritys. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 22).

5 PIENYRITYKSEN TULOSLASKELMA Ó JA TASEKAAVAT (PMA-ASETUS 2 LUKU)

Tämä opinnäytetyön viides luku on pien- ja mikroyrityksasetuksen toinen luku nimeltään Pienyrityksen tuloslaskelma ja tasekaavat. Tässä luvussa säädetään pienyrityksen tuloslaskelma ja tasekaavat. Tässä luvussa perehdytään myös muun muassa esittämistävän jatkuvuuteen sekä säädetään mahdollisuudesta välisummien lisäämiseen, erien yhdistelemiseen sekä erien uudelleennimeämiseen ja poisjättämiseen.

5.1 Kululaji- ja toimintokohtaiset tuloslaskelmakaavat sekä lyhennetty tuloslaskelma

2 1 § 1 mom. Pienyrityksen tuloslaskelma on laadittava tämän asetuksen 1 liitteen kululajikohtaisen kaavan tai 2 liitteen toimintokohtaisen kaavan mukaisesti, jollei jäljempänä 2 tai 3§:ssä toisin säädetä

Pienyrityksellä, joka harjoittaa liiketoimintaa on sen oikeudellisesta muodosta huolimatta oikeutettu valitsemaan kahdesta vaihtoehtoisesta tuloslaskelmamallista. Nämä kaksi mallia ovat kululajikohtainen malli (Liite 1) sekä toimintokohtainen malli (Liite 2). Toimintokohtainen tuloslaskelma on epätavallinen etenkin pienyrityksillä. Mitään estettä käyttää toimintokohtaista mallia ei kuitenkaan ole. Kaavan harvinais-

suus aiheuttaa kuitenkin niukemmat ohjeet yksittäisten erien sisällöistä, kun sitä verrataan kululajikohtaisen kaavan ohjeistukseen. Vaikka pienyrittäjä on oikeutettu valitsemaan, kumpaa kaavaa se haluaa käyttää, tulee valinnassa kuitenkin noudattaa johdonmukaisuutta. Eri tilikausien tilinpäätösten tulee olla vertailukelpoisia keskenään, näin ollen pienyrityksen tulee tehdä laskentakaavaa valitessaan pysyvä päätös. Jos laskentakaavaa kuitenkin halutaan vaihtaa, tulee tähän olla tämän asetuksen 2:5ssä määritelty erityinen syy sekä selvennys vaihdoksen vaikutuksesta, silloin kun vaihdos on merkityksellinen oikealla ja riittävälle kuvalla. (Leppiniemi & Kaisalahti 2016, 27).

2 1 § 2 mom. Pienyrittäjä saa kuitenkin esittää 1 liitteessä säädetyt 1 -5 kohdat ja 2 liitteessä säädetyt 1- 3 ja 6 kohdat yhdistettynä Bruttotulos nimiseksi eräksi

Mikro- ja pienyritykset ovat oikeutettuja käyttämään kaavaa, joka alkaa kohdasta Bruttotulokset. Tässä kaavassa on laskettu yhteen kaikki erät, jotka ovat ennen henkilöstökuluja, eli kaavan rivit 1-5b. Yhdistettyjä rivejä kutsutaan bruttotulokseksi. (Rekola-Nieminen 2016)

Lyhentämismahdollisuus on luotu suojaamaan pien- ja mikroyritysten liikesalaisuuksia etenkin hinnoittelun osalta. Pien- ja mikroyrityksillä ostot ja myynnit eivät useinkaan koostu useiden eri tahojen kanssa käydystä vaihdannasta, toisin kuin suuremmilla yrityksillä. Näin pien- ja mikrokokoisilla yrityksillä mikään ei jää peittoon liiketapahtumien ja vastapuolten moninaisuuteen. Pien- ja mikroyrityksellä on myös mahdollisuus laatia tuloslaskelma sekä lyhentämättömänä ja lyhennettynä. Näin toimiessa on mahdollista sisällyttää kirjanpitolaissa määriteltyyn rekisteröitävään tilinpäätökseen lyhennetty versio, kun taas lyhentämätön versio voidaan tarjota pankille tai muulle rahoittajalle tämän vaatimuksesta. (Leppiniemi & Kaisalahti 2016, 29).

5.2 Kiinteistökaava

2 2 § 1 mom. Sen estämättä, mitä 1§:ssä säädetään, tuloslaskelma on laadittava tämän asetuksen 3 liitteen kiinteistökaavan mukaisesti, jos:
1) pienyrittäjä on muu kuin 1 luvun 2§:n 1 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö,
2) pienyrityksen toiminta perustuu kiinteistön hallintaan.

Tässä pykälässä tarkoitettu kiinteistökaava (Liite 3), on Suomen kansallinen, eli sillä ei ole direktiiviperustaa, joten säännöstä ei ole mahdollista soveltaa, osakeyhtiöllä, avoimella tai kommandiittiyhtiöllä, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö sekä avoin yhtiö tai henkilöyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on edellisessä kohdassa tarkoitettu yhtiö. (KILA 1544 2.1.1) Kiinteistökaavan käyttäminen muulle pien- tai mikroyritykselle on pakollista silloin, kun sen toiminta perustuu kiinteistön hallintaan. (KILA 1544 2.1.2) Tämän säännöksen sanamuoto ei varsinaisesti salli PMA 2:1 mukaisen liikekaavan käyttöä tällaisessa toiminnassa, mutta seuraavassa momentissa 2 mahdollistetaan poikkeaminen tästä, sillä edellytyksellä, että koko yrityksen omistajakunta on asiasta yksimielisesti samaa mieltä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 30).

Riippumatta tämän momentin sanamuodon avoimuudesta on kiinteistökaavan käyttövelvoite ja oikeus määrätty riippuvaksi oikeushenkilöllisyydestä. Asunto-osakeyhtiölaissa 1:2:ssa määritelty asunto-osakeyhtiö tai asumisoikeusyhdistyksen on lain (1072/1994; AsYhdL) tarkoittamana asumisoikeusyhdistyksenä rekisteröity pien- tai mikroyritys velvollinen noudattamaan kiinteistökaavaa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 30).

Kiinteistökaavaa tulee noudattaa myös asumisoikeusyhdistyksen, asunto-osuuskunnan sekä kiinteistöosakeyhtiön. Kirjanpitolautakunta on kasvattanut tutkinnallaan kiinteistökaavan soveltamisalaa, ja ottanut kantaa lausuntopyyntöihin, joissa on toivottu selvennystä osakeyhtiömuotoisesta kiinteistöomistuksesta. Lautakunnan mukaan merkityksetön tekijä on sovellettava yhteisölaki, ja ratkaisevampi tekijä on keskinäisyys. Näin ollen kiinteistökaavaa voidaan noudattaa sellaisessa yhteisössä, jossa osake tai osuus oikeuttaa omistajansa yksinomaan hallinnoimaan yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä erikseen määrättyä asumis- tai muuhun käyttöön tarkoitettua tilaa yhteisölle kuuluvasta kiinteistöstä. Tämä on sovellettavissa myös AYOL 28:2:ssä säädettyihin kuin yleisen osakeyhtiölain alaisiin keskinäisiin kiinteistöyhtiöihin. Osakkeiden oikeuttaessa tiettyjen tilojen hallintaa, ei yhteisömuoto ole lautakunnan tulkinnan mukaan tilinpäätösdirektiivin tarkoittama osakeyhtiö.

Tavallinen kiinteistöyhtiö, jolla käsitetään osakeyhtiö, jonka omistaman kiinteistön osakkailla ei ole yhtiöjärjestyksessä määriteltyä hallintaoikeutta yhtiön omistuksessa olevaan rakennukseen tai kiinteistöön. Edellä mainitun kiinteistöyhtiön tulot muodostuvat yhtiön omistuksessa olevasta rakennuksesta tai kiinteistöstä saatavista vuokratuloista. Osakkaat eivät ole velvoitettuja suorittamaan kiinteistöyhtiölle yhtiövastiketta, mutta jos osakas käyttää yhtiön omistuksessa olevia tiloja, tulee hänen maksaa siitä vuokraa. Tällainen toiminta ei eroa tavanomaisesta voitontavoittelusta osakeyhtiössä, joten direktiivin sivuttaminen ei ole mahdollista, vaikka toiminnan ainoana välineenä olisi vain yksi tai useampi rakennus tai kiinteistö. Hallinta yhtiössä ei ole keskinäistä eikä osakkaan omistus yksinomaiseen käyttöön oikeuttavaa joten kiinteistökaavan noudattaminen tässä yhteydessä olisi direktiivin vastaista. KILA on lausunnossaan antanut mallin keskinäisille kiinteistöyhtiöille, jossa liikekaava on täydennetty kiinteistökaavan nimikkeillä. Tämän niin kutsutun sovelletun liikekaavan noudattaminen on sallittua myös pien- ja mikroyrityksessä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 31).

2 2 § 2 mom. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, asunto-osakeyhtiö saa laatia tuloslaskelmansa 1 liitteen kululajikohtaisen kaavan mukaisesti, jos kaikki osakkaat ovat antaneet tähän suostumuksensa.

Tässä momentissa sallitaan asunto-osakeyhtiössä kululajikohtaisen tuloslaskelma-kaavan käyttäminen, jos kaikki yhtiön osakkaat antavat tähän suostumuksena. Momentti pyrkii helpottamaan, konsernitilinpäätöksen laadintaa sellaisessa konsernissa, jossa tytäryhtiönä on täysin omistettu asunto-osakeyhtiö. Keskinäisen asunto-osakeyhtiön tilinpäätöksestä säädetään samoin kuin asunto-osakeyhtiön tilinpäätöksestä. Kirjanpitolautakunta on kuitenkin tulkinnut säännöksen soveltamisalaa laajentavasti, niin että se kattaisi osakeyhtiöiden lisäksi myös keskinäiset kiinteistöyhtiöt. (KILA 1998/1544)

2 2 § 3 mom. Jos perittävät vastikkeet voidaan eritellä hoito- ja pääomavastikkeisiin, esitetään pääomavastikkeet 3 liitteen kohdassa muuttamattomiksi.

Tämä momentti yhtiövastikkeiden käsittelystä on vastaava kirjanpitoasetuksen 1:5.3:an kanssa.

5.3 Yhdistys- ja säätiökaava

2 3 § 1 mom. Sen estämättä, mitä 1 ja 2 §:ssä säädetään, pienyrityksen, joka on aatteellinen yhteisö tai säätiö, tulee laatia tuloslaskelmansa tämän asetuksen IV liitteen yhdistys- ja säätiökaavan mukaisesti.

Tässä momentissa kerrottu 4 liitteen kaava, on yleisesti nimetty järjestökaavaksi, erotuksena PMA 1 ja 2 liitteen liitekaavoista sekä PMA 3 liitteen kiinteistökaavasta. Pienyritystä suuremmille yhdistyksille ja säätiöille on säädetty oma sisällöltään samanlainen järjestökaava.

Jos yhteisöä voidaan pitää yleishyödyllisenä, on sille tarjottu verotuslainsäädännössä helpotuksia. Tällaisen erityisaseman voi säätiön ja yhdistyksen tavoin saada myös muu yksityisoikeudellinen yhteisö, kuten osakeyhtiö tai osuuskunta tietyissä tapauksissa. Yhteisöä voidaan pitää yleishyödyllisenä, jos se täyttää tuloverolain (1535/1992;TVL) 22.1 §:ään perustuvat edellytykset; toiminta ei kohdistu vain tiettyyn henkilöpiiriin, toiminnalla ei tuoteta siihen osallisille taloudellista etua, esimerkiksi kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä, toimitaan yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä, tai yhteiskunnallisessa mielessä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 37).

2 3 § 2 mom. Yhdistys- ja säätiökaavassa tarkoitettu varsinainen toiminta on sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen mukaisen tarkoituksen toteuttamista.

Tämä momentti vastaa kirjanpitoasetuksen 1:3:2:ta, jossa sekä säätiöiltä että yhdistykseltä edellytetään sääntömääräystä tarkoituksesta.

2 3 § 3 mom. Liitteessä IV tarkoitetut varsinaisen toiminnan, varainhankinnan ja sijoitus- ja rahoitustoiminnan ryhmäkohtaiset tuotot ja kulut saadaan eritellä tuloslaskelman sijasta liitetietona. Jos se on oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tarpeen, varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut on eriteltävä myös toiminnanaloittain tuloslaskelmassa tai liitetietona. Liiketoiminnasta ei tarvitse ilmoittaa muuta kuin tuottojen ja kulujen yhteissummat IV liitteen mukaisessa tuloslaskelmassa, jos liitetietona esitetään liiketoiminnasta laadittu erillinen tuloslaskelma.

Tämän momentin ensimmäisessä virkkeessä sallitaan mahdollisuus muokata järjestyksensä niin, että tuloslaskelman kaikista kolmesta toimintaryhmästä (varsinainen toiminta, varainhankinta sekä sijoitus- ja rahoitustoiminta) esitetään laskelmassa ainoastaan ryhmäkohtaiset loppusummat. Tällöin eriteltäviksi liitetiedoiksi jätetään ryhmäkohtaiset tuotot ja kulut.

Momentin toisessa virkkeessä kuvatut erittelyt saattavat olla tarpeen, jos säätiö tai yhdistys harjoittaa useampia toimia toteuttaakseen toimintaansa, niin kuin asianomainen sääntömääräys vaatii. Tällainen tapaus voi olla esimerkiksi säätiön yhtäältä ylläpitämä hoitolaitos, mutta toisaalta säätiö harjoittaa myös terveystieteistä esimerkiksi kustantamalla julkaisuja. Alakohtaiset erittelyt tulee laatia, jos oikea ja riittävä kuva niin edellyttää. Tämä velvoite on ankarampi kuin liiketoiminnan harjoittajalla, joka saa valita vapaasti PMA liitteistä 1 tai 2 liitteen, vaikka se toimisikin useammalla alalla. Liiketoiminnan harjoittajaa ei myöskään ole velvoitettu toimialakohtaisten erittelyjen esittämiseen. Kysymyksessä ei ole oikean ja riittävän kuvan antaminen liiketoiminnasta, vaan tilinpäätösinformaation käyttökelpoisuudesta ymmärtääkseen monialaista toimintaa. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 40).

Momentin kolmannessa virkkeessä oikeutetaan se, että tuloslaskelmaan merkitään ainoastaan summat yhtäältä liiketoiminnallisista tuloista ja toisaalta menoista. Tämän johdosta varsinaista toimintaa voidaan lajitella perinpohjaisesti. Erillinen tuloslaskelma, joka laaditaan liiketoiminnasta, tulee sisällyttää tilinpäätökseen liitetietona. Liitetuloslaskelman laatimisessa käytetään useimmiten 1 liitteen kululajikohtaista laskentakaavaa tai 2 liitteen mukaista toimintokohtaista kaavaa. Kiellettyä ei ole myöskään esittää liitetuloslaskelmaa lyhennettynä PMA 2:1:2:ssa kerrotulla tavalla. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 41).

2 3 § 4 mom. Jos se on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, aatteellinen yhteisö ja säätiö saa laatia tuloslaskelmansa III liitteen kiinteistökaavan mukaisesti silloin, kun sen toiminta perustuu pääasiassa kiinteistön hallintaan. Tällöin on liitetietona eriteltävä seuraaviin ryhmiin kohdistuvat tuotot ja kulut:

- 1) varsinainen toiminta;*
- 2) varainhankinta;*
- 3) sijoitus- ja rahoitustoiminta; sekä*
- 4) yleisavustukset.*

Tässä momentissa oikeutetaan asetuksen 3 liitteessä säädetyn kiinteistökaavan käyttäminen, silloin jos säätiön tai yhdistyksen toiminta pääasiallisesti pohjautuu kiinteistön hallintaan. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä ei ole jätetty ainoastaan piensäätiön ja pienyhdistyksen omaan harkintaan, koska kiinteistökaavaa saa lähtökohtaisesti käyttää säännöksen sanamuodon mukaan vain silloin, jos se on tarpeellista oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tämä edellytys kuitenkin täyttyy periaatteessa sen myötä, kuin voidaan osoittaa toiminnan pohjautuvan päätoimisesti kiinteistön hallintaan. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 41).

*2 3 § 5 mom. Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, aatteellinen yhteisö ja säätiö saa laatia tuloslaskelmansa I liitteen kulu-
lajikohtaisen tai II liitteen toimintokohtaisen kaavan mukaisesti edellyttä en, että liitetietona esitetään edellä 4 momentissa tarkoitettut liitetiedot.*

Tässä momentissa mahdollistetaan PMA 1 ja 2 liitekaavojen käyttäminen myös aatteellisessa yhteisössä ja säätiössä. Liitekaavoja käyttäessään aatteellisen yhteisön tai säätiön tulee kuitenkin esittää liitetietoina 4 momentissa säädetty erittelyt. Myös pienyritystä suuremmalla säätiöllä tai yhdistyksellä on käytössään vastaava mahdollisuus. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 41).

5.4 Pienyrityksen tasekaava

2 4 § 1 mom. Pienyrityksen tase on laadittava tämän asetuksen V liitteen kaavan mukaisesti.

Taseen tehtävänä on kertoa kirjanpitovelvollisen taloudellinen asema tilikauden päätymispäivänä. Tuloslaskelma luo taseiden välille yhteyden, sekä kertoo muutoksen,

joka on tapahtunut taloudellisessa asemassa tilikauden aikana, kauden aloittavasta taseesta päättävään taseeseen. Taseen vastaavaa puolella kuvataan kirjanpitovelvollisen varallisuutta, sekä vastattavaa puoli kertoo miten kyseinen varallisuus on rahoitettu. Taseen perustana ovat säännökset, jotka kertovat mitä luetaan vastaavaa puolen merkittäväksi varallisuudeksi sekä vastattavaa puolen pääomaksi. Tärkeänä kysymyksenä on myös, mihin arvoon nämä tase-erät merkitään. Tase ei kuvaa pienyrityksen arvoa rahamääränä, joka saataisiin, jos varallisuus myytäisiin tai realisoitaisiin. Tasearvot eivät siis ole käypiä myyntiarvoja, joka perustuu siihen, että tilinpäätös pohjataan lähtökohtaisesti kirjanpitolain 3:3.1:n 1 kohdassa esitettyyn oletamaan toiminnan jatkuvuudesta sekä likvidaatiomahdollisuudesta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 43).

2 4 § 2 mom. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, pienyrityksen taseen vastaavaa- puoli saadaan laatia siten, että:

1) pysyvissä vastaavissa esitetään erikseen aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset;

2) vaihtuvissa vastaavissa esitetään erikseen vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

3 mom. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, pienyrityksen taseen vastattavaa- puoli saadaan laatia siten, että:

1) omassa pääomassa esitetään erikseen osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, muut rahastot yhteensä, edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio);

2) tilinpäätössiirtojen kertymä, pakollisten varausten yhteismäärä ja vieras pääoma esitetään erikseen.

2 4 § 4 mom. Edeltävän 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista saamista on ilmoitettava erikseen pitkäaikaisten saamisten määrä ja 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettutusta vieraasta pääomasta pitkäaikaisten velkojen määrä.

Toisen, kolmannen sekä neljännen momentin säännökset vastaavat 14.1.a artiklaa, jossa on sallittu pienyrityksille mahdollisuus lyhentää tasetta, niin ettei erikseen säädetyissä nimikkeissä tarvitse erikseen esittää laskelmakaavan mukaisella tavalla eritelyitä nimikkeen alakohdista. Tämä samainen menettely on sallittu pienyrityksille myös tuloslaskelman kohdalla. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 43).

Lyhennetyssä taseessa vastaavaa puolella tulee esittää vain;

A Pysyvät vastaavat

1. Aineettomat hyödykkeet
2. Aineelliset hyödykkeet
3. Sijoitukset sekä

B Vaihtuvat vastaavat

1. Vaihto- omaisuus
2. Saamiset, lyhyt- ja pitkäaikaiset erikseen
3. Rahoitusarvopaperit
- 4 Rahat ja pankkisaamiset.

Lyhennetyksen taseen vastattavaa puolella tulee esittää;

A Oma pääoma

1. Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
2. Ylikurssirahasto
3. Arvonkorotusrahasto
4. Käyvän arvon rahasto
5. Muut rahastot
6. Voitto (tappio) edellisiltä tilikausilta
7. Tilikauden voitto (tappio)
8. Pääomalaina

B Tilinpäätössiirtojen kertymä

C Pakolliset varaukset

D Vieras pääoma; erikseen lyhyt- ja pitkäaikainen (Valtioneuvoston asetus kirjanpitoasetuksen muuttamisesta 1313/2004 1 7§)

2 4 § 5 mom. Aatteellisen yhteisön ja säätiön taseessa on ilmoitettava erikseen sellainen pääoma, jonka käyttöä on rajoitettu erityismääräyksin (sidottu rahasto). Liitetietona tulee esittää sidotun rahaston pääoman katteena olevien varojen käyttö sekä rahaston tuotot, kulut, varat ja velat samoin kuin tiedot rahaston pääomasta ja sen muutoksista, jolleivät ne käy ilmi tuloslaskelmasta tai taseesta. Vastaavat tiedot on annettava myös säätiön ja sen konserniin kuuluvien yritysten ja sidotun rahaston välisistä liiketoimista. Jos sidottuja rahastoja on lukuisia, saadaan edellä tässä momentissa tarkoitetut tiedot, rahastojen pääomamääriä lukuun ottamatta, esittää koostettuina tavalla, jossa olen naiset seikat käyvät ilmi koostamisesta huolimatta.

Tämän momentti pohjautuu kirjanpitolautakunnan lausuntoon KILA 2012/1884. Kirjanpitolautakunta on katsonut, että läpinäkyvyyden vaatimusta tulee korostaa, jotta rahaston perustana oleva säätiön ulkopuolinen tahdonilmaisu käy toteen, kun rahaston varoja käytetään. Kun mietitään sidotusta rahastosta annettavaa informaatiota, on tärkeää tarkastella sitä oikean ja riittävän kuvan kannalta. Liitetiedoista tai tilinpäätöksestä tulee käydä ilmi sidotun rahaston pääoman katteena olevien varojen käyttö, sekä esittää oikeat ja riittävät tiedot sidotun rahaston tuotoista, kuluista, varoista ja veloista. Erikseen tulee mainita myös tiedot sidotun rahaston pääomasta ja sen muutoksista, jos ne eivät ilmene tuloslaskelmasta tai taseesta. Eriteltyinä tulee antaa tiedot myös asianomaisen säätiön tai yhdistyksen ja sen konserniin kuuluvien yritysten ja sidottujen rahastojen liiketoimista. Nämä tiedot tulee eritellä rahastokohtaisesti, mutta jos sidottuja rahastoja on useampia, voidaan tiedot esittää koostettuna niin, että oikean ja riittävän kuvan vaatimat olennaiset tiedot tulevat ilmi. Lautakunta selvensi vielä, että kirjanpitoasetuksen 1:6 §:n 4 ja 5 momenttien sisältämät tiedot tulee käydä ilmi säätiön taseesta. (KILA 1884 3.14)

Myös pien- tai mikrokokoisella säätiöllä tai yhdistyksellä on oikeus esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa tai toimintakertomuksessa hallinnoimistaan sidotuista rahastoista laajemmin taloudellista informaatiota, kuin nimenomaiset säännökset tai oikean ja riittävän kuvan vaatimus edellyttää. Näin tilinpäätöksen liitetietoina tai osana toimintakertomusta voidaan sidotuista rahastoista esittää erilliset pro- forma tilinpäätökset. Myös sidottujen rahastojen tarkoituksesta voidaan antaa lisätietoa. Esimerkiksi sidotun rahaston pääoman käyttäminen tietyssä määräjassa kokonaan rahaston tarkoitukseen, on tilinpäätöksen käyttäjän näkökulmasta hyödyllinen lisätieto. Lisätiedot muistakin sellaisista seikoista, jotka vaikuttavat sidotun rahaston lukemiseen säätiön

pääomaan, ovat suositeltavia kertoa, esimerkiksi tieto sidotuista rahastoista, joiden siirtäminen toisen säätiön hallintaan voi tapahtua vaivatta. (KILA 1884 3.15)

2 4 § 6 mom. Erillään hoidettavat varat on ilmoitettava omana ryhmänä taseessa

Tässä momentissa säädetty vaatimus, erillään hoidettavien varojen ilmoittamisesta, on yleinen vaatimus, joka käsittää myös muutkin pien- ja mikroyritykset kuin aatteelliset yhdistykset sekä säätiöt. Tämä momentti pohjautuu kirjanpitolautakunnan lausuntoon. 2003/1695. Kirjanpitolautakunta korostaa lausunnossaan, että kirjanpitolain 3:2:ssä säädetyn oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi on huomioitava, ettei yrityksen hallussa olevia asiakasvaroja voida lukea tilinpäätöksessä yrityksen omaksi varallisuudeksi. Koska tasekaava ei mahdollista uusien pääerien lisäämistä, on kirjanpitolautakunta suositellut esimerkiksi rahojen ja pankkisaamisten aluerälle nimikettä *ö*Erottamatta olevat asiakasvarat *ö* sekä vastaavasti muiden velkojen aluerälle nimikettä *ö*Toimeksiantajavelat *ö*. (KILA 2003/1695)

Jos kirjanpidossa halutaan käyttää ulkopuolisia pankkitilejä, tulee niiden käytölle olla eniteettiperiaatteen vaatimalla tavalla hyväksyttävä peruste. Hyväksyttäväksi perusteeksi voidaan katsoa esimerkiksi asiakasvarojen tai muun vastaavan kirjanpitovelvollisen varallisuuteen kuulumattoman omaisuuden hallinnointi. Esimerkiksi komisiokaupassa voidaan katsoa tämän edellytyksen täyttyvän. Jos on kysymyksessä muu välityskauppa, jossa välitettävien hyödykkeiden omistusoikeus siirtyy välittäjälle, ei tällöin ole kysymyksessä toimeksiantajan varojen hallinnointi vaan välittäjän oma kauppa. Tällaisissa tapauksissa ei ole hyväksyttävää perustetta käyttää kirjanpidon ulkopuolisia tilejä rahoitustapahtumissa Jos asiakasvaratilin kautta halutaan ohjata useamman toimeksiantajan rahaliikennettä tai, jos yhden asiakasvaratilin kautta hoidetaan eriluonteisten toimeksiantojen rahaliikennettä, ei tälle ole mitään estettä. Asiakasvarojen kontrolloimisessa käytetty termi huolellisuusvelvollisuus vaatii, että jokaisen päämiehen varat tulee aina pystyä yksilöimään, ja tämän varmentamiseksi voi kirjanpitovelvollinen päätyä käyttämään useampia asiakasvaratilejä. (KILA 2003/1695 2.5.3)

Jos erotettuja asiakasvaroja ei sisällytetä kirjanpitovelvollisen omaan juoksevaan kirjanpitoon, eivät kirjanpitolain 2 luvussa määritellyt kirjaussäännökset ole näiden osalta sitovia. Laki ei myöskään vaadi tällaisten varojen erilliskirjanpidon järjestämistä, mutta kirjanpitolautakunta kuitenkin suosittelee. Kirjanpitolautakunta korostaa myös, että erotetut asiakasvarat tulee pitää erillään muusta yritysvarallisuudesta. Asiakasvarojen pankkitililtä tai erotetuista asiakasvaroista ei kuulu maksaa pienyrityksen maksuja, eikä myöskään vastaanottaa pienyritykselle kuuluvia varoja. Tämä sama pätee myös, kun on kysymyksessä asiakasvarojen lainaaminen kirjanpitovelvolliselle. Tällaiset toimenpiteet viestivät, ettei erottamista ole tehty asianmukaisesti. (KILA 2003/1695 2.5.4)

5.5 Esittämistavan jatkuvuus

2 5 § Tuloslaskelman ja taseen esittämistapaa ei saa muuttaa, ellei siihen ole erityistä syytä.

Kirjanpitolaissa säädetään, tilinpäätösperiaatteista joista yksi on johdonmukaisuus. Johdonmukaisuudella viitataan laatimisperiaatteiden sekä menetelmien soveltamisesta tilikaudesta toiseen. Näin ollen valitussa tuloslaskelman sekä taseen esittämistavassa tulee pitäytyä, jotta tilikausia olisi mahdollista vertailla sekä havaita mahdollisia kehityssuunnitelmia. Jatkuvuuden noudattamisessa on kuitenkin muutama poikkeus. Pienyritystä suurempaa kirjanpitovelvollista koskeva KPA 2:2.1:n 2 kohta antaa tilaisuuden muuttaa esittämistapaa perustellun syyn nojalla. Perusteltu syy tulee ilmoittaa liitetietona, sekä myös muutoksesta aiheutuvat vaikutukset. Vaikka tämä pykälä kieltääkin tuloslaskelman ja taseen esittämistavan muuttamisen ilman erityistä syytä, on ilmaisujen eroavaisuudesta riippumatta kysymyksessä samansisältöinen edellytys. Vaikka tässä säännöksessä ei ole mainintaa erillisen liitetiedon esittämistä, voi kirjanpitolain vaatimus oikean ja riittävän kuvan täyttämistä kuitenkin edellyttää pienyritykseltä liitetiedon merkitsemistä, jos muutos on olennainen. Mikroyritykseltä tällaista liitetietoa ei vaadita.

Valmisteluaineistosta ei täysin selviä, mitä voidaan pitää tämän pykälän tarkoittamana erityisenä syynä samoin tavoin kuin kirjanpitoasetuksen 2:2.1:n 2 kohdan mukaisesti perusteltua syytä. Erityisenä tai perusteluna syynä voidaan pitää ainakin uudelle

toimialalle siirtymistä, tai useammasta toimialasta luopumista. Riittäväksi syyksi esittämistavan vaihtamiselle on katsottu olevan myös muu kuin toimialojen määrää koskeva kehitys kirjanpitovelvollisen harjoittamassa toiminnassa. Muutos voi koskea myös pelkän tuloslaskelmakaavan vaihtamista kululajikohtaisesta toimintakohtaiseen kaavaan. Muutos voi koskea myös vain tiettyä erää, joka voidaan esittää omana kohanaan tuloslaskelmassa tai laskelman ulkopuolisena liitetietona. PMA 2 liite antaa 1 liitteeseen verrattuna seikkaperäisempää tietoa kulurakenteesta, ja näin ollen onkin perusteltua, ettei siirtymistä kululajikohtaisesta laskelmamallista toimintakohtaiseen ole tarpeellista arvioida, niin tiukasti kuin päivittäisessä siirtymässä olisi. Tämä koskee samoin myös perustelujen liitetietojen esittämisen tarpeellisuutta. Kaavavallinnalla ei ole kuitenkaan mahdollista vaarantaa oikeaa ja riittävää kuvaa, koska I liitteen kululajikohtainen laskelmakaava on sallittu monitoimialaisillekin yrityksille. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 48).

5.6 Yksityiskohtaisempi esittäminen

2 6 § 1 mom. Jollei se vaaranna kirjanpitolain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua oikeaa ja riittävää kuvaa, tuloslaskelmaa ja tasetta saadaan täydentää välisummilla ja niihin saadaan lisätä sellaisia uusia eriä, jotka eivät sisällöltään kuulu tulos- ja tasekaavoissa mainittuihin nimikkeisiin.

Tämä momentti on yhdenmukainen pienyritystä suurempaa kirjanpitovelvollista koskevan KPA 1:9.1:n kanssa. Uusilla erillä tarkoitetaan OYL 12 sekä OKL 12 lukujen mukaisia pääomalainoja. Osakeyhtiöllä tai osuuskunnalla on oikeus KPL 5:5c:ssä määritellyllä tavalla (IFRS- standardistossa säädettyjen edellytysten täytyessä) merkitä taseessa oman pääoman erilliseksi eräksi. Pääomalainan merkitseminen oman pääoman erilliseksi eräksi olisi mahdollista myös pelkästään tämän momentin nojalla, vaikkei liitteen 5 kaavassa (pienyrittäjien tasekaava) ole erikseen merkitty tätä koskevaa nimikettä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 49).

2 6 § 2 mom. Tuloslaskelma ja tase on laadittava kaavoja yksityiskohtaisempina, jos se on tarpeen tilikauden tuloksen muodostumiseen vaikuttavien tekijöiden tai tase-erien selventämiseksi.

Toinen momentti on yhdenmukainen pienyritystä suurempaa kirjanpitovelvollista koskevan KPA 1:9.2:n kanssa. Tämä pohjautuu artiklaan 9.2, jossa asetetaan kansalliselle lainsäätäjälle velvoite antaa kirjanpitovelvollisille mahdollisuus kaavakohtien yksityiskohtaisempaan erittelyyn laskelmassa. Momentti on velvoittava tuloksen muodostumisen tai tase-erien selventämiseksi. Esimerkkinä tästä on PMA I sekä II liitteen tuloslaskelmanimike Liiketoiminnan muut tuotot. PMA 3:2:n edellyttäessä liitetietoa poikkeuksellisesta tuottoerästä, on kuitenkin mahdollista tehdä merkintä suoraan liiketoiminnan muiden tuottojen alaräksi. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 50).

5.7 Erien yhdisteleminen

2 7 § 1 mom. Jollei niiden erillinen esittäminen ole olennaista oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, liitteissä IóIV säädettyjen tuloslaskelma-kaavojen eriä saadaan yhdistellä, jos yhdisteleminen johtaa selkeämpään esittämistapaan. Liitteen I tai II kaavan mukaan laadittavassa tuloslaskelmassa on kuitenkin esitettävä liikevaihto ja tilikauden voitto (tappio) sekä kaavaan isoin kirjaimin kirjoitetut välisummat.

2 7 § 2 mom. Jollei niiden erillinen esittäminen ole olennaista oikean ja riittävän kuvan antamiseksi, liitteessä V säädetyn tasekaavan arabialaisilla numeroilla merkityjä eriä, lukuun ottamatta omia osakkeita tai osuuksia sekä osuuksia saman konsernin yrityksissä, saadaan yhdistellä, jos yhdistely johtaa selkeämpään esittämistapaan.

Molempien momenttien perustana on 9.3 artiklan toisen alakohdan jäsenvaltio optio. Jäsenvaltiot voivat sallia tai vaatia, että taseen ja tuloslaskelman arabialaisin numeroin merkityt erät voidaan yhdistää, jos ne eivät ole määrältään merkittäviä sen kannalta, että yrityksen varoista ja veloista, taloudellisesta asemasta sekä tuloksesta annetaan oikea ja riittävä kuva tai, jos siten parannetaan selkeyttä, edellyttäen että näin yhdistetyt erät käsitellään erikseen tilinpäätöksen liitetiedoissa. Molemmat momentit ovat riippumattomia toisistaan. Tuloslaskelmaeriä yhdistellessä ei tule velvoitetta menetellä samoin taseessa tai päinvastaisesti. Vapaasti valittavissa on myös se, mihin eriin yhdistely halutaan kohdistaa. Tiettyjä eriä yhdistellessä ei tule velvoitetta noudattaa samaa menettelytapaa muiden säännöksen sallimien erien kohdalla. Artikla määrää esittämään liitetiedon, jos eriä yhdistetään. Pienyritystä suuremman kirjanpitovelvollisen kohdalla tämä velvoite säädetään KPA 2:2.1:n 5b:ssä. Pien- ja mik-

royrityksen liitetietoluettelo PMA 2 luvussa ei kuitenkaan esitetä vastaavaa vaatimusta. Tästä ei kuitenkaan tule tehdä johtopäätöstä, että erittely olisi aina epärelevantti. Pienyrityksiäkin kuitenkin koskee KPL 3:2.2, jossa säädetään oikean ja riittävän kuvan varmistamisesta lisäinformaation muodossa. Jos erittelyn katsotaan sisältävän merkityksellistä tietoa, joko olisi olennaista oikean ja riittävän kuvan kannalta, tulee pienyrityksen antaa tästä erittely liitetiedoissaan. Mikroyritykseltä ei veloiteta erittelyjen tekemistä yhdistelemistään eristä. Suojasatamasäännös rajaa perusteellisesti liitetietojen antamisen niihin seikkoihin, joista erikseen kerrotaan PMA 3 luvussa sekä asianomaista mikroyrityksen oikeushenkilömuotoa koskevassa erityislaissa, kuten osuuskuntalaissa, säätiölaissa sekä yhdistyslaissa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 51).

Molemmissa momenteissa viitataan kirjanpitolain 3:2a:n tarkoittamaan olennaisuuteen. Olennaisuus merkitsee, että yhdisteleminen on sallittua ainoastaan silloin, kun sen vaikutus on epäolennainen oikeain ja riittävän kuvan kannalta. Pykälässä on rajattu yhdistämismahdollisuuden ulkopuolelle sellaiset tuloslaskelma- ja tase-erät, joita tulee aina pitää olennaisina. Eroavatko tuloslaskelman yhdistelemisen edellytykset siis tase-erien yhdistelemisen säännöksistä? Säännöstasoisesti tällaista eroa ei ole ja molempien momenttien mukaisesti yhdisteleminen on sallittua, kunhan se on epäolennaista oikean ja riittävän kuvan kannalta. Huomattavissa on kuitenkin, että edellytykset tuloslaskelman lyhentämiselle ovat lievemmat kuin taseen kohdalla. Tämä tulkinta voidaan liittää mahdollisuuteen, jonka jäsenvaltio tarjoaa sallimalla pien- ja mikroyritysten tuloslaskelman rekisteröimättä jättämisen, jolloin se jää julkiseksi tulevan tilinpäätösinformaation ulkopuolelle. Direktiivin perusteella on kuitenkin nähtävä, että oikean ja riittävän kuvan tavoitteen täyttämässä on tuloslaskelman rakenteella vähäisempi merkitys kuin taseella. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 52).

5.8 Erien uudelleennimeäminen ja poisjättäminen

2 8 § 1 mom. Jos pienyrityksen toiminnan luonne sitä edellyttää, on tuloslaskelmassa ja taseessa käytettävä liitteessä I6V säädetyistä poiketen arabialaisilla numeroilla merkityistä eristä toiminnan luonnetta vastaavia nimikkeitä.

Tämä pykälä on sisällöltään sama, kuin pienyritystä suuremmalle kirjanpitovelvolliselle säädetty KPA 2:11.1. Tämän momentin pohjana on 9.3 artiklan ensimmäisen alakohdan ensimmäinen virke jossa säädetään: otaseen ja tuloslaskelman arabialaisin numeroin merkittyjen erien kaavaa, nimikkeitä ja ilmaisuja on muutettava, jos yrityksen erityisluonne sitä edellyttää. Tätä käsitettä ei kuitenkaan ole tarkemmin selitetty direktiivin johdannossa tai tämän asetuksen sekä kirjanpitoasetuksen valmisteluaineistoissa. Tämä momentti ei oikeuta vaihtamaan nimikkeiden järjestystä tai nimikkeiden sisällön muuttamiseen. Näin ollen tuloslaskelma- sekä tase rakenne tulee säilyä yhdenmukaisena mahdollisista muutoksista huolimatta. Rakenteen pysyessä sama on turvattu, että muutokset eivät voi vaarantaa oikean ja riittävän kuvan antamista, muutoin kuin avain poikkeuksellisesti. Muutos ei luonnollisestikaan voi olla sellainen, joka antaisi harhaanjohtavan käsityksen nimikkeen sisällöstä. Kululajikohtaisessa laskelmakaavassa erä Liiketoiminnan muut kulut, ovat hyvä esimerkki. Jos pien- tai mikroyritys päättäisi nimetä erän uudelleen Satunnaisiksi kuluiksi, tulisi muutoksesta sellainen käsitys, että siihen kohtaan tuloslaskelmassa ei voida merkitä sellaisia kuluja, jotka toistuvat tilikaudesta toiseen öei-satunnaisesti. Jos tällainen erän nimenvaihdos tapahtuisi, se olisi direktiivikaavan tarkoittaman sisällön vastainen. Muutos ei myöskään noudattaisi KPL 3:3.1:n 1 kohtaa, jossa säädetään kirjanpidollisten ratkaisujen perustamisesta olettamalle toiminnan jatkuvuudesta, eikä myöskään 2 kohtaa, jossa säädetään yhdenmukaisesta soveltamisesta tilikaudesta toiseen. PMA 2:6.2:ssa kuitenkin säädetään siitä, että Liiketoiminnan muiden kulujen alueränä voidaan laskelmassa esittää nimike Poikkeukselliset kulut, joista tulee tehdä KPA 2:3.1:n 2 kohdassa säädetyllä tavalla erittelyt liitetietoina, jos kysymyksessä on pienyritystä suurempi kirjanpitovelvollinen. Suomen tilinpäätössäädännössä ei ole mahdollista muokata tuloslaskelma- sekä tasekaavoja toimialakohtaisesti osakeyhtiöille tai osakeyhtiösomisteisille henkilöyhtiöille, vaan niiden tulee seurata yhdenmukaisia kaavoja toimialaan katsomatta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 53- 54).

2 8 § 2 mom. Jos yksittäisen nimikkeen kohdalle ei tule lukua tilikaudelta ja edeltävältä tilikaudelta, nimikettä ei merkitä tuloslaskelmaan tai taseeseen. Lisäksi kirjanpitovelvollinen saa poiketa liitteissä IóV käytettyjen nimikkeiden numero- ja kirjaintunnisteista tai esittää nimikkeet ilman näitä tunnisteita.

Tämän momentin ensimmäinen virke, on sisällöltään vastaava kuin KPA 2:11.2. Molemmissa säädetään tapauksesta, jossa esimerkiksi tuloslaskelman Liiketoiminnan muihin tuottoihin kuuluvia eriä ei ole päätyneellä tilikaudella ollut, jolloin voidaan miettiä olisiko mahdollista jättää kyseinen kohta esittämättä. Tämän säännöksen mukaisesti merkintä tulee kuitenkin sisällyttää tuloslaskelmaan arvolla 0, jos kyseisen tilikauden edeltävällä tilikaudella samaan kohtaan on merkitty tuottoja. Tällä pyritään helpottamaan tilikausien vertailua. Säännös edellyttää, ettei tyhjiä rivejä tule esittää, jos lukua ei ole päätyneellä eikä sitä edeltävällä tilikaudella. Turhien nollarivien mukana olo vain vaikeuttaa tilinpäätöksen lukemista.

Direktiivissä sekä PMA I-V liitteissä on laskemamallien eri kohdat esitetty sekä kirjain- että numerotunnistein. Kysymyksessä on kuitenkin vain lakitekniikka, joka on tehty helpottamaan johonkin tiettyyn kohtaa viittaamista muussa säännöksessä. Kirjan- ja numerotunnisteiden käyttö on luonteeltaan pelkästään esitysteknisiä, näin ollen kirjanpitovelvollinen voi oman valintansa perusteella jättää laskemakohdat numeroimatta tai käyttää mitä vain muuta numerointia tai kokonaan muuta merkintätapaa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 55)

6 PIENYRITYKSEN LIITETIEDOT (PMA- ASETUS 3 LUKU)

Tämä opinnäytetyön kuudes luku on pien- ja mikroyritysjärjestyksen kolmas luku nimeltään Pienyrityksen liitetiedot. Tämä luku erittelee kaikki liitetiedot, jotka pienyrityksen tulee esittää.

6.1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

3 l § 1 mom. Liitetietona on esitettävä tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät siltä osin kuin ne ovat pienyritykselle valinnaisia.

Jotta informaatio olisi mahdollisimman tarpeellista sekä luotettavaa, on tärkeää, että tietojen käyttäjä huomioi ne perusteet, joiden mukaisesti tilinpäätöksessä esitettävät

luvut on mitoitettu. Tämän momentin olettasäännökset on selitetty tarkemmin tulevissa 2-4 momenteissa. Olettasäännösten tarkoituksena on antaa informatiivista tietoa tämän momentin liitetietojen laatimisessa. Olettasäännöksissä on keskitytty vain sellaisiin laadintaperiaatteisiin, joista kirjanpitolaki tai tämä asetus sallii poiketa, näin ollen keskitytään vain pienyritykselle mahdollisiin valintoihin erilaisten vaihtoehtojen välillä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 58).

3 l § 2 mom. Edellä 1 momentin tarkoittamaa tietoa ei kuitenkaan tarvitse antaa:

1) vaihto-omaisuudesta, jos siihen kuuluvien hyödykkeiden käyttöjärjestys on niiden hankintajärjestyksen mukainen;

Vaihto-omaisuuden arvostaminen pohjautuu kirjanpitolain 5:6:ssa säädettyyn alimman arvon periaatteeseen. Hankintameno voidaan määrittää monen erilaisen vaihtoehdon pohjalta. Vaihtoehdot ovat säädetty kirjanpitolain 4:5.4:ssa, joista laatimisperiaatteissa voidaan antaa maininta niistä hankintamenon määrittämisestä, joita pienyritys soveltaa. Mainintaa ei tarvitse antaa, jos voidaan olettaa, että hyödykkeet käytetään juuri siinä järjestyksessä kuin ne on hankittu. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 58).

3 l § 2 mom. 2) kirjanpitolain 5 luvun 5 a §:n mukaisesti taseeseen aktivoitua aineettomasta oikeudesta, jos sen hankintameno kirjataan kuluksi 10 vuodessa;

Jos kirjanpitolain 5:5a:ssa eriteltyjen aineettomien oikeuksien, esimerkiksi toimilupien, patenttien, lisenssien sekä tavaramerkkien aktivoitua hankintamenon jaksottamisesta poiketaan verotuksessa noudatettavasta menettelystä, on tilinpäätöksen käyttäjälle hyödyllistä, jos laatimisperiaatteissa kuvataan sovellettu jaksottamistapa sekä kerrotaan aika, jonka kuluessa aktivoitu oikeus kirjataan kuluksi. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 58) Aineettoman oikeuden kymmenen vuoden oletta pohjautuu verolainsäädännön elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin (360/1968) 37 §:ään.

3 l § 2 mom. 3) kehittämismenosta, liikearvosta tai muusta pitkävaikutteisesta menosta, jos sitä ei ole aktivoitu kirjanpitolain 5 luvun 8, 9 tai 11 §:ssä sallitulla tavalla;

Jos kehittämismenoja ei ole aktivoitu kirjanpitolain 5:8:n sallimalla tavalla, ne voidaan jättää kokonaan periaatekuvauksen ulkopuolelle. Samoin voidaan toimia myös kirjanpitolain 5:9:ssä tarkoitetun liikearvon kohdalla, sekä kirjanpitolain 5:11:sta tarkoitetun pitkävaikutteisen menon kohdalla. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 58).

3 1 § 2 mom.4) pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta, jos siitä syntyvä tulo kirjataan kirjanpitolain 5 luvun 4 §:stä poiketen suoriteperusteiden mukaisesti;

Tällöin tilinpäätös toteutetaan kirjanpitolain 3:3.1 5 kohdassa määritellyn suoritusperiaatteen mukaisella tavalla. Kirjanpitolain 5:4:ssä määritelty pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta syntyvä tulo, on luvallista kirjata suoritusperusteesta poiketen tuotoksi valmistusasteen perusteella. Jos tässä momentissa määritettyä oletamaa toteutetaan toisella tavalla, tulee tästä antaa selvitys laatimisperiaatteisiin. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 59).

3 1 § 2 mom. 5) rahoitusvälineistä ja sijoituskiinteistöistä, jos ne arvostetaan kirjanpitolain 5 luvun 2 §:n mukaisesti;

Kirjanpitolaissa 5:2 säädetään saamisten ja rahoitusvarojen arvostamisesta. Säädökset saamisten ja rahoitusvarojen arvostamisesta eivät ole valinnaisia, joten lain edellytysten mukaisesti varovaisuusperiaatetta noudattaen tulee tiedot antaa enintään todennäköisin arvoin. Laatimisperiaatteissa ei tarvitse erikseen mainita rahoitusvälineiden arvostamisesta, paitsi jos pienyritys hyödyntää KPL 5:2a:n mukaista optiota rahoitusvälineiden merkitsemisestä käypään arvoonsa. Tämä sama on säädetty koskemaan myös kirjanpitolain 5:2:b:n säätämiä sijoituskiinteistöjä. Mikroyrityksellä ei ole samaa mahdollisuutta merkitä rahoitusvälineensä ja sijoituskiinteistönsä käypään arvoonsa. Jos mikroyritys haluaa kuitenkin toimia näin, sen tulee noudattaa koko tilinpäätöksensä ajan PMA:n pienyrittäjä säännöstä. Tällöin mikroyrityksellä ei kuitenkaan ole enää mahdollisuutta soveltaa pien- ja mikroyrityksasetuksen 1:3.2-3:n mukaista suojausasetusta, oikeasta ja riittävästä kuvasta. Rahoitusvälinettä ei tarkemmin ole määritelty tässä asetuksessa tai kirjanpitolaissa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 59). Tässä voidaan kuitenkin tukeutua sijoituspalvelulakiin, jonka perusteella rahoitusvälineinä voidaan pitää: 1. arvopaperimarkkina- ja arvopaperia 2. sellaista yhteissijoitusyrityksen osuutta ja rahamarkkinavälinettä, joka ei

ole 1 kohdassa tarkoitettu arvopaperi 3. johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko, tuotto, muu johdannaissopimus, rahoitusmarkkinoihin liittyvä indeksi tai muu tunnusluku ja joka voidaan toteuttaa luovuttamalla kohde-etuus tai tilittämällä sen nettoarvo 4. johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on hyödyke ja joka on toteutettava tai voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä 5. johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on hyödyke ja joka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttaen, kun sillä käydään kauppaa säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä 6. muuta kuin 5 kohdassa tarkoitettua johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on hyödyke ja joka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttaen, jos johdannaissopimus tehdään sijoitus- tai suojaustarkoituksessa ja se on muiden johdannaissopimusten kaltainen 7. luottoriskin siirtoon tarkoitettua johdannaissopimusta 8. hinnanerosopimusta 9 johdannaissopimusta, joka liittyy ilmastovaihteluihin, kuljetusmaksuihin, päästöoikeuksiin tai inflaatioasteisiin tai muihin virallisiin taloustilastoihin ja joka voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä, sekä muuta johdannaissopimusta, joka liittyy omaisuuteen, oikeuksiin, velvollisuuksiin, indekseihin ja muihin kuin edellä mainittuihin tunnuslukuihin ja joka on muiden johdannaissopimusten kaltainen. (Sijoituspalvelulaki (747/2012) 10.1§)

Jos kiinteistömarkkinoilla vallitsee kovin epävarmat sekä muuttuvat olosuhteet, on perusteltua antaa kiinteistön arvon määrittäminen ammattilaiselle. Sijoituskiinteistön käypään arvoon arvostaminen tulee aina perustaa kansainvälisiin arvonmääräysstandardeihin, oli käyvän arvon laskeminen sitten toteutettu pienyrityksen itsensä tai ammattilaisen toimesta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 60).

3 l § 2 mom. 6) perusteesta, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset sekä velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi, jos on käytetty tilinpäätöspäivän kurssia.

Tämä momentti on sisällöltään vastaava kirjanpitolain 2:2:1 7 kohdan kanssa, jossa säädetään valuuttamääräisten erien muuntokurssin käyttämisestä. Tämä säännös on kansallinen, eikä direktiivi anna vaatimusta esittää tätä tietoa erikseen liitetiedoissa. Kirjanpitolain 5:3:n mukaisesti muunnossa tulee käyttää tilinpäätöspäivän kurssia, jollei muuhun kurssiin ole sitouduttu. Jos kysymyksessä on ulkomaiselle tytäryritykselle tehtävä muunto, on tästä säädetty kirjanpitolain 6:6:ssa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 61).

3 1 § 3 mom. Sen lisäksi mitä 2 momentissa säädetään, kirjanpitolain 5 luvun 5 §:n pysyviin vastaaviin kuuluvista hyödykkeistä ei tarvitse ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos:

1) hyödykkeiden hankintameno on luettu vain hankinnasta ja valmistuksesta johtuvat välittömät menot;

Kirjanpitolain 5:5:ssa säädetään pysyvistä vastaavista. Näiden pysyvien vastaavien arvostus- ja jaksotuseriaatteissa on pienyrityksen kohdalla oletettava, jossa hankintameno on luetaan vain hankinnasta sekä valmistuksesta aiheutuvat välittömät menot. Tällöin pois suljetaan kirjanpitolain 4:5.2-3:ssa määritellyt välilliset menot sekä koromenot. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 61).

3 1 § 3 mom. 2) koneiden ja kaluston, rakennusten ja rakennelmien sekä muiden aineellisten hyödykkeiden suunnitelmapoistot vastaavat verotuksessa hyväksyttäviä enimmäispoistoja;

Tämä momentti vastaa sisällöltään kirjanpitolautakunnan 16.10.2007 antamaa yleisohjetta suunnitelman mukaisista poistoista. Tässä momentissa sekä kirjanpitolautakunnan antamassa yleisohjeessa, on molemmissa olettamana, että koneiden sekä kaluston suunnitelmapoistot vastaavat verotuksessa hyväksytyjä poistoja. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 61). Koneista sekä kalustosta tehtävä enimmäispoisto on enintään 25 % menojäännöksestä. Rakennuksesta ja rakennelmasta tehtävä enimmäispoisto, vaihtelee rakennuksen käyttötarkoituksen mukaan 4 % ja 20 % välillä. (EVL 3.34 §)

3 1 § 3 mom. 3) kirjanpitolain 5 luvun 17 §:ssä tarkoitettuja arvonkorotuksia ei ole tehty;

Tämä momentti pohjautuu kirjanpitolain 5:17:ta, jossa esitetään oletettava, että arvonkorotuksia ei ole tehty. Jos oletettava ei toteudu, on liitetiedoissa kerrottava onko pienyrityksen aikomus toteuttaa arvonkorotukset kaikista lain sallimista kohteista, vai tehdäänkö arvonkorotus vain määrättyyn omaisuusryhmään kuuluville hyödykkeille tai muuten erityisin perustein. Oikean ja riittävän kuvan vaatimusten perusteel-

la, voi olla tarpeellista antaa tieto esimerkiksi siitä, tehdäänkö arvonkorotukset täyteen määräänsä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 62).

3 1 § 3 mom. 4) saadut avustukset on kirjattu hankintamenon vähennykseksi;

Tässä momentissa oletama on, että saadut avustukset vähennetään hankintamenosta, momentin säätämällä tavalla.

3 1 § 3 mom.5) vähäarvoisten hyödykkeiden sekä sellaisten hyödykkeiden, joiden todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta, hankintamenot kirjataan kokonaisuudessaan hankintatilikauden kuluksi;

Pysyvillä vastaavilla on oma olettamansa, jossa kerrotaan hankintamenoista pienhankinnoissa sekä hyödykkeistä joille on katsottu olevan taloudellista käyttöikää enintään kolme vuotta, tällaiset kulut kirjataan kokonaisuudessaan kuluksi jo heti hankintatilikauden aikana. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 63). Tämä momentti vastaa yleisohjetta, jonka kirjanpitolauslautakunta on antanut kannanotossaan. Pienet kirjanpitovelvolliset voivat olennaisuuden ja varovaisuuden periaatteita noudattaen kirjata kuitenkin koneiden ja kaluston, joiden todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta, hankintamenot sekä pienhankinnat kokonaisuudessaan kuluksi sinä tilikautena, jona kyseinen omaisuus on otettu käyttöön. (Yleisohje 16.10.2007 kohta 10.3). Laissa elinkeinotulon verottamisesta kerrotaan, että edellä mainitun mukaisena pienhankintana saadaan yhteensä vähentää maksimissaan 2500 euroa jokaisena verovuotena. (EVL 33.2 § toinen virke)

3 1 3 mom. 6) kirjanpitolain 5 luvun 5 b §:n mukaista merkintätapaa ei ole sovellettu mainitun pykälän tarkoittamiin hankintoihin.

Tässä momentissa olettamana on, että pienyritys ei tilinpäätökseensä erikseen merkitse rahoitusleasingillä rahoitettua omaisuuttaan, tavalla kuin kirjanpitolain 5:5:ssä sallitaan. Tämä kohta on kuitenkin täysin poikkeussäännös, ja tämän poikkeussäännökset noudattaminen vaatii asiaa koskevien IFRS- standardien noudattamista. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 63).

3 1 § 4 mom. Edeltävän 1 momentin tarkoittamana liitetietona ei tarvitse yksilöidä tilinpäätössäännöstöä, ellei pienyritys noudata kirjanpitolain 7 a luvun tarkoittamia kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja.

Jos pienyritys toteuttaa tilinpäätöksensä kirjanpitolain 7a:3.2:n 2 kohdan sallimalla tavalla kokonaan IFRS- standardien mukaisesti, tulee pienyrityksen antaa tästä maininta laatimisperiaatteissa. Jos pienyritys ei hyödynnä IFRS- standardeja, sillä ei ole velvollisuutta nimetä tilinpäätössäännöstöä käänteisesti, esimerkiksi kertomalla: tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu kirjanpitolakia sen lukuun ottamatta 7a luku. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 64). Kirjanpitolaissa kuitenkin säädetään kertomaan tilinpäätösmerkintöjen yhteydessä, onko tilinpäätös laadittu pien- vai mikro-säännösten mukaisesti jos tämä ei liitetiedoista tai muualta tilinpäätöksestä käy ilmi. (KILA 2016/1950).

6.2 Poikkeukselliset erät

3 2 § Liitetietona on esitettävä tieto poikkeuksellisten tuotto- ja kuluerien määrästä ja sisällöstä, jolleivät erät ole epäolennaisia.

Tämä pykälä pohjautuu artiklaan 16.1.f, jossa säädetään kooltaan tai esiintymistiheydeltään poikkeuksellisten yksittäisten tuotto- tai kuluerin määrää sekä luonnetta. Tässä momentissa sanalla poikkeuksellinen viitataan myös kokoon. Aiheutuu kuitenkin pieni ristiriita oikea ja riittävän kuvan ohjeistuksen kannalta. Oikean ja riittävän kuvan kannalta säädetään esittämään liitetietoina vain olennaiset erät. Poikkeuksellisia erinä voidaan pitää kuluja tai tuottoja, jotka ovat poikkeavia kirjanpitovelvollisen tavanomaisesta toiminnasta, ja ovat kertaluonteisia sekä olennaisia. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 64). Pien- ja mikroyrityksessä säädetään poikkeuksellisen erän esittämisestä alueränä Liiketoiminnan muut tuotot tai Liiketoiminnan muut kulut nimikkeissä. Tällöin erillistä liitetietoa ei tarvitse antaa. (PMA 2:6.2). Poikkeuksellinen erä voitaisiin esittää seuraavalla tavalla: Yhtiö on myynyt tilikaudella liiketoimintayksikön, jonka myyntivoitto (tappio) 43 200,00 on kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin (kuluihin). (Tilinpäätösmalli sivu 5)

6.3 Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat

3 3 § Liitetietona on esitettävä tiedot tilikauden päättymisen jälkeisistä olennaisista tapahtumista, jotka eivät muuten ilmene tilinpäätöksestä. Lisäksi on esitettävä arvio tällaisten tapahtumien taloudellisesta merkityksestä.

Jäsenvaltio-optiossa säädetään pienyrityksiä merkitsemään liitetietoihin tilivuoden jälkeisten olennaisten tapahtumien luonne sekä taloudellinen vaikutus, jos ne eivät jo sisälly tuloslaskelmaan tai taseeseen. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 65) Myös kirjanpitolaisissa on edellytys esittää tiedot olennaisista tapahtumista tilikauden päättymisen jälkeen, mutta siinä viitataan toimintakertomukseen, ei liitetietoihin. (KPA 3:1a 4.) Kilan yleisohjeessa on annettu esimerkki velvoitteen sisällöstä: ö Jos tilikauden päättymisen jälkeen on myyty liiketoimintayksikkö tai lopetettu tuotantolinja, on syytä selvittää, missä määrin tuloksenmuodostus päättyneellä tilikaudella on perustunut tämän yksikön tai linjan toimintaanö. (KILA 2.4).

Pienyrityksen ollessa osakeyhtiömuotoinen, sen tulee antaa liitetieto ennen tilinpäätöksen valmistumista tilanteesta, jossa se on menettänyt pääomansa sekä arvio menetyksen merkityksestä yhtiölle. Osakeyhtiölaissa on suora määräys pääoman menettämiseksi: ö Jos yhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä osakepääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitusö. (OYL 20:23.1). Lisäksi liitetieto tulee antaa myös päinvastaisessa tapahtumassa, jossa yrityksen pääoma on uudelleen noussut positiiviseksi niin, että voidaan muuttaa rekisterimerkintä oman pääoman menettämisestä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 65).

Tämä asetus vaatii esittämään artiklan 17.1a perusteella seuraavat liitetiedot pysyvien varojen eristä: hankintahinta tai tuotannon menot tai, jos on käytetty vaihtoehtoista arvostusperustetta, käypä arvo tai uudelleenarvostukseen perustuva arvo tilivuoden alussa ja lopussa, lisäykset, vähennykset ja siirrot tilivuoden aikana, kertyneet arvontarkistukset tilivuoden alussa ja lopussa, tilivuoden aikana kirjatut arvontarkistukset, lisäyksiin, luovutuksiin ja siirtoihin liittyvät kertyneiden arvontarkistusten muutokset tilivuoden aikana ja jos korko aktivoidaan 12.8 artiklan mukaisesti, tilivuoden aikana aktivoitu määrä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 66.) Entinen IV direktiivi vaati

vastaavanlaisia tietoja pysyvien vastaavien muutoksista 15.3.a, 15.3c ja 35.4 artikloissa. Edellä mainittuihin artikloihin perustuu tämän kirjanpitoasetuksen 2 luvun 4§:n toinen momentti. (Muistio 1 Valtionneuvosto.fi Pdf.) Kirjanpitolain 5:5 kuitenkin säättää pienyrityksiä useana tilikautena tuloa tuottavan aineellisen omaisuuden hankintamenon jaksottamisesta, joten artiklan tarkoittama informaatio ei ole kovinkaan merkityksellistä oikealle ja riittäväälle kuvalle. Tilikauden jälkeisiä olennaisia tapahtumia, voitaisiin kuvata liitetiedoissa seuraavasti: Yhtiö on myynyt tilikauden päättymisen jälkeen liiketoimintayksikön. Liiketoimintayksikön osuus oli päättyneen tilikauden liikevaihdosta noin 70 %, tilikauden aikaisista materiaaliostoista noin 40 % sekä muista liiketoiminnan kuluista noin 20 %. (Tilinpäätösmalli sivu 6).

6.4 Arvonkorotusrahasto

3 4 § Jos pienyritys on korottanut kirjanpitolain 5 luvun 17 §:ssä säädettyllä tavalla pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen poistamatonta hankintamenoa, liitetietona on esitettävä:

- 1) arvonkorotusrahaston muutokset tilikauden aikana;*
- 2) selvitys arvonkorotusrahaston muutoksiin liittyvistä verovaikutuksista; sekä*
- 3) arvonkorotuksen kohteiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo ennen arvonkorotusta.*

Tämä pykälä arvonkorotusrahastosta pohjautuu täysin artikla 16.1.b:

Arvonkorotusrahaston muutoksia voi esittää seuraavan mallin mukaisesti.

Taulukko 1. Arvonkorotusrahaston muutokset (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 67).

maa-alueet   vesialueet   arvopaperi

Arvonkorotusrahasto 01.01

+ lisäykset

./. vähennykset

Arvonkorotusrahasto 31.12

Laskennallinen verovelka

6.5 Tiedot käypään arvoon merkitsemisestä

3 5 § 1 mom. Jos pienyritys on noudattanut kirjanpitolain 5 luvun 2 a tai 2 b §:ää rahoitusvälineiden tai muiden mainittujen pykälien tarkoittamien omaisuuserien arvostamisessa, liitetietona on esitettävä:

- 1) arvonmääritysmallien ja -menettelyjen keskeiset olettamukset;*
- 2) kustakin rahoitusväline- tai muusta omaisuuslajista yhteenlaskettu käypä arvo;*
- 3) edellä 2 kohdassa tarkoitetun lajin arvonmuutoksesta tuloslaskelmaan ja käyvän arvon rahastoon merkitty määrä;*
- 4) kustakin johdannaissojimuslajista tieto niiden käytön laajuudesta;*
- 5) edellä 4 kohdassa tarkoitetun lajin luonne sekä sellaiset olennaiset ehdot, jotka voivat vaikuttaa vastaisten rahavirtojen määrään, ajoitukseen ja varmuuteen; sekä*
- 6) käyvän arvon rahaston muutokset tilikauden aikana.*

Tämän pykälän ensimmäisessä momentissa seurataan rahoitusvälineistä säätävää 16.1c artiklaa, jossa säädetään ilmoittamaan liitetietona käypään arvoon arvostettu rahoitusinstrumentti tai muu omaisuuserä. Tiedot jotka tulee liitetietoina ilmoittaa, ovat; olettamukset johon arvostusmallit ja arvostustekniikat pohjautuvat, jos arvot on määritetty 8.7.b artiklan mukaisesti, jokaisen rahoitusinstrumentista tai muista omaisuuseristä koostuvan ryhmän osalta käypä arvo sekä suoraan tuloslaskelmaan kirjatut arvonmuutokset ja käyvän arvon rahastoon kirjatut muutokset, jokaisen johdannaisinstrumentin lajin osalta tiedot instrumenttien käytön laajuudesta sekä niiden luonteesta ottaen huomioon myös olennaiset ehdot, joilla voi olla vaikutusta vastaisten rahavirtojen määrään ajoitukseen sekä varmuuteen, taulukko josta käy ilmi käyvän arvon rahastojen muutokset tilikauden aikana. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 69).

3 5 § 2 mom. Jos rahoitusjohdannaista ei ole arvostettu kirjanpitolain 5 luvun 2 a §:n nojalla käypään arvoon, kunkin johdannaislajin osalta on liitetietona esitettävä johdannaisten käypä arvo, jos tämä voidaan luotettavasti määrittellä, sekä tiedot niiden käytön laajuudesta ja luonteesta. Käyvän arvon määrittäminen tulee perustaa markkina-arvoon niiden rahoitusjohdannaisten osalta, joille on vaikeuksitta määriteltävissä luotettavat markkinat. Jos markkina-arvo ei ole vaikeuksitta määriteltävissä johdannaisten osalta, mutta sen osien tai samankaltaisen johdannaisten markkina-arvo on määriteltävissä, käypä arvo voidaan jotta sen osien tai samankaltaisten johdannaisten markkina-arvosta.

Toisen pykälän ensimmäisessä virkkeessä kerrotaan rahoitusjohdannaista, joka on arvostettu kirjanpitolain 5:2 säätämällä tavalla hankintamenoperusteisesti. Tämän johdosta on hankintahintaan sekä tuotantomenoihin arvostetuista johdannaisinstrumenteista kerrottava lajeittain instrumenttien käypä arvo, jos se on mahdollista määrittellä jollakin artiklan 8.7.a menetelmällä, sekä myös tiedot instrumenttien käytön laajuudesta sekä niiden luonteesta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 69) Käyvän arvon määrittäminen tulee pohjautua markkina-arvoon rahoitusjohdannaisten osalta, joille on helposti määritettävissä luotettavat markkinat. Jos markkina-arvoa ei ole helposti määriteltävissä johdannaisten osalta, mutta sen joidenkin osien tai johdannaisten markkina-arvo pysytään määrittämään, voidaan käypä arvo tällaisissa tapauksissa johtaa sen osien tai samantyyppisten johdannaisten markkina-arvosta. (Suomen tilintarkastusammattilaiset tilinpäätösmalli).

6.6 Pitkäaikaiset lainat

3 6 § 1 mom. Liitetietona on esitettävä yhteenlaskettu määrä sellaisia pitkävaikutteisia lainoja vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.

Momentinmukaisesti liitetietona tulee antaa yhteenlaskettu määrä pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua. Liitetietona voitaisiin antaa esimerkiksi seuraava lause: Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyy 10 000,00 euroa velkoja, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua. (Suomen tilintarkastusammattilaiset tilinpäätösmalli) Tämän momentin vaatimukset täyttyvät hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa olennaiseksi tiedoksi oikean ja riittävän kuvan kannalta. Tämä momentti velvoittaa ainoastaan pienyrityksiä.

6.7 Annetut vakuudet ja taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuu

3 7 § 1 mom. Liitetietona on esitettävä:

1) esineoikeudelliset vakuudet, jotka pienyrittäjä on antanut omaisuudestaan, eriteltyinä käteispanntien, ajoneuvokiinnitysten, yritysikiinnitysten, kiinteistökiinnitysten ja muun mahdollisen esinevakuuslajin mukaisiin määriin;

Tämän momentin mukaisesti esineoikeudellisista vakuuksista tulee eritellä ne, jotka pienyrittäjä on antanut sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta ja osakkuusyrittäjänsä puolesta. Vakuus tulee ilmoittaa enintään sen velan tai muun sitoumuksen määräisenä, jonka vakuudeksi se on annettu. Vakuuden arvon ollessa pienempi kuin velka tai sitoumus, tulee vakuus esittää pienemmän arvon mukaan. Tässä momentissa säädetyistä esineoikeudellisten vakuuksien liitetiedoista voisi tiedot esittää seuraavalla tavalla. (Tilinpäätösmalli Tilintarkastus.fi) Oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi voidaan myös kertoa tarkemmin, että yhtiöpääomistaja on pantannut 175 000,00 euron arvoisen pörssiosakesalkun yhtiön pitkäaikaisten rahoituslainojen vakuudeksi. (Pienen osakeyhtiön esimerkki tilinpäätös Taloushallinto).

Taulukko 2. Vakuudet (Tilinpäätösmalli Tilintarkastus.fi.)

Vakuuslaji	Vakuus	Kenen puolesta
käteispannit	8 000,00 p	omasta
kiinteistökiinnitykset	50 000,00 p	omasta
kiinteistökiinnitykset	50 000,00 p	tytäryhtiön
yritysikiinnitykset	40 000,00 p	omasta
kalusto osamaksulla	20 630,23 p	omasta

3 7 § 1 mom. 2) taseen ulkopuolisten taloudellisten sitoumusten yhteismäärä;

Tiedot taseen ulkopuolisten taloudellisten sitoumusten yhteismäärästä voi esittää seuraavasti. Taseen ulkopuolisten vastuiden yhteismäärä on 160 000,00 euroa. (Pienen osakeyhtiön tilinpäätös Tilintarkastus.fi).

3 7 § 1 mom. 3) tiedot taseen ulkopuolisten järjestelyjen luonteesta ja liiketoiminnallisesta tarkoituksesta, jos järjestelyistä aiheutuvat riskit ja hyödyt ovat olennaisia ja jos niitä koskeva tieto on välttämätön pienyrityksen taloudellisen aseman arvioimista varten; sekä

Tässä momentissa määriteltyjä tietoja tulee antaa seuraavista seikoista. Jos yhtiö on antanut omavelkaisen takauksen alihankkijansa tavaravelan suorittamisesta, varmistuakseen omista toimituksistaan sovitun mukaisesti. Jos yhtiön toimitila sijaitsee esimerkiksi Helsingin kaupungin vuokratontilla ja tästä vuokratontista on kaupungin kanssa tehty 26 vuoden tontinvuokrasopimus. Jos yhtiön päätuotantokoneen hankintahinnan velaksi jäänyt osuus on rahoitettu 48 kuukauden mittaisella leasingvuokrasopimuksella. Jos yhtiö on velvollinen tarkistamaan 2009 vuonna valmistuneen kiinteistöinvestoinnin arvonlisäverovähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee tarkistuskauden aikana. Näistä kaikista taseen ulkopuolisten taloudellisista sitoumuksista tulee antaa niiden yhteenlaskettu määrä. (Pienen osakeyhtiön esimerkkivilinpäätös Taloushallintoliitto, 11).

3 7 § 1 mom. 4) Pienyritystä koskeva eläkevastuu, jota ei ole siirretty vakuutuslaitoksen kannettavaksi.

Tämän 1 momentin neljännen kohdan mukaisesti liitetiedoista tulee käydä ilmi, että henkilökunnan pakolliset työeläkkeet on siirretty työeläkeyhtiön hoidettavaksi, eikä lisäeläketurvajärjestelyä ole. (Pienen osakeyhtiön esimerkkivilinpäätös Taloushallintoliitto, 18).

3 7 § 2 mom. Edeltävän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista vakuuksista on eriteltävä ne, jotka pienyritys on antanut:

- 1) sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta; ja*
- 2) osakkuusyritystensä puolesta.*

Toisen momentin ensimmäisessä kohdassa säädetyllä tavalla voitaisiin liitetietoihin lisätä seuraavanlainen lause: Yhtiö on antanut emoyhtiönsä velkojen vakuudeksi 100 000,00 euron suuruiset kiinteistökiinnitykset. Sekä toisen momentin toisen kohdan vaatimat tiedot voidaan liitetiedoissa esittää kertomalla esimerkiksi yhtiön antaneen alihankkijana toimivan osakkuusyrityksensä puolesta 29 000,00 euron käteispantintavarantoimittajalle. (Pienen osakeyhtiön esimerkkitilinpäätös Taloushallinto-liitto, 18).

3 7 § 3 mom. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vakuus ilmoitetaan enintään sen velan tai muun sitoumuksen määräisenä, jonka vakuudeksi se on annettu. Jos vakuuden arvo on velkaa tai sitoumusta pienempi, vakuus otetaan erittelyyn tästä pienemmästä arvosta. Vakuuden arvostamisessa tulee noudattaa mitä kirjanpitolain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään velkojen merkitsemisestä taseeseen tai muuta vakuuden luonteen mukaista perusteltua menettelyä.

6.8 Tiedot emoyrityksestä

3 8 § 1 mom. Liitetietona on esitettävä emoyrityksen nimi ja kotipaikka siitä konsernitilinpäätöksen kohteena olevasta konsernista, johon pienyrittäjä välittömimmin kuuluu.

Tämän momentin mukaisesti pienyrityksen tulee antaa emoyrityksestään liitetietoina nimi, kotipaikka sekä tieto siitä konsernitilinpäätöksen kohteena olevasta konsernista, johon yritys välittömimmin kuuluu. (Tilinpäätösmalli tilintarkastus.fi) Liitetieto voisi olla seuraavanlainen: Yhtiö kuuluu tytäryrityksenä konserniin, jonka emoyhtiö on Yritys-yhtiöt Oy ja kotipaikka on Helsinki. (Pienen osakeyhtiön esimerkki tilinpäätös Taloushallintoliitto).

6.9 Lainat toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille sekä heidän puolestaan annetut sitoumukset

3 9 § 1 mom. Toimitusjohtajasta, hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä sekä vastaaviin toimielimiin kuuluvista henkilöistä on ilmoitettava toimielinakohtaisena liitetietona:

- 1) heille myönnettyjen rahalainojen yhteenlaskettu määrä samoin kuin määrän vähennys ja lisäys tilikauden aikana sekä lainojen pääasialliset korko- ja muut ehdot;
- 2) heitä koskevien vakuuksien ja vastuusitoumusten yhteenlaskettu määrä ja pääasiallinen sisältö; sekä
- 3) eläkesitoumukset näistä tehtävistä.

Tämä momentti edellyttää antamaan seikkaperäisesti liitetietoerittelyjä annetuista lainoista yrityksen johtoon ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille, sekä edellä mainittujen puolesta annetuista sitoumuksista. Koska toimitusjohtajan alaisen johtoryhmän ei katsota kuuluvan lakimääräiseen toimielimeen, ei tiedonantovelvollisuus tällöin koske heitä. Toimitusjohtajan sijaista ei mainita tässä momentissa, joten tiedonantovelvollisuus ei ulotu myöskään ulotu toimitusjohtajan sijaiseen. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 85). Liitetietoerittelynä tulee siis antaa tiedot toimitusjohtajalle, hallituksen jäsenille, varajäsenille sekä vastaaville toimielimille annetuista sitoumuksista. Liitetiedoista tulee käydä ilmi myönnettyjen rahalainojen yhteenlaskettu määrä, määrän vähennys ja määrän lisäys tilikauden aikana sekä lainojen pääasialliset korko- ja muut ehdot. Taulukkomallina voidaan käyttää seuraavaa taulukkoa. (Tilinpäätös-malli Tilintarkastus.fi).

Taulukko 3. Toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille annetut lainat (Tilinpäätös-malli Tilintarkastus.fi.)

Saaja	Muutos	Saldo	Vakuus	Laina-aika	Korko
toimitusjohtaja	+ 2 000,00	4 000,00 p	osakepantti	24 kk	VM:n peruskorko + 1 %
hallituksen jäsen	+2 000,000	2 000,00 p	esinevakuus	18 kk	koroton
hallituksen varajäsen	+ 1 000,000	1 000,00 e	osakepantti	24 kk	VM:n peruskorko + 1 %

Heitä koskevien vakuuksien ja vastuusitoumusten yhteenlaskettu määrä ja pääasiallinen sisältö voidaan esittää seuraavanlaisesti.

Taulukko 4. Toimitusjohtajan ja hallintoelimiin kuuluvien henkilöiden puolesta annetut sitoumukset (Tilinpäätösmalli Tilintarkastus.fi.)

Edunsaaja	Määrä	Vakuuden/ vastuositoumuksen tyyppi
toimitusjohtaja	50 000,00 p	omavelkainen takaus vakuutena rahoituslaitoslainalle

Jos johdolla ei ole kohdan yksi tarkoittamia rahalainoja tai kohdan kaksi tarkoittamia vakuuksia tulee tästäkin antaa selvyuden vuoksi liitetieto. Kohdan kolme edellyttämä liitetieto eläkesitoumuksista tulee antaa niin nykyisistä kuin entisistäkin toimielimen jäsenistä. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 85).

6.10 Liiketoimet intressitahojen kanssa

3 10 § 1 mom. Liitetietona on esitettävä tiedot pienyrityksen ja tämän intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin.

Ilmoitusvelvollisuus ei koske kaikkia pienyrityksen ja sen intressitahojen välisiä liiketoimia. Tämän momentin mukaisesti ilmoitusvelvollisuus täyttyy vain, kun liiketoimi ei ole olennainen ja se ei ole toteutunut tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Olennaisuudesta säädetään tarkemmin KPL 3:2 ja 3:2a:ssa, joissa arviointi perustetaan oikean ja riittävän kuvan tavoitteeseen tilinpäätöksessä. Kun kysymyksessä on olennaisuus voi asia nousta esiin esimerkiksi konkurssin yhteydessä, näin ollen on toimitusjohtajan sekä hallituksen oman vastuunsa kannalta tulkittava säännöstä tiukasti. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 88).

3 10 § 2 mom. Tietoja 1 momentin tarkoittamista yksittäisistä liiketoimista voidaan yhdistellä lajeittain paitsi silloin kun tietojen erillistä esittämistä voidaan pitää välttämättömänä arvioitaessa liiketoimen vaikutusta pienyrityksen taloudelliseen asemaan.

Tässä momentissa tarkoitettua yhdistelemistä tulee kuitenkin harkita tarkasti, koska kysymyksessä on lähipiiritoimi näyttötaakka toimen asianmukaisuudesta jää pienyritykselle. Miettiessä yhdistelymahdollisuuden käyttämistä tulee ottaa huomioon kirjapitolain 3:2a 1:ssä kerrottu olennaisuusperiaate, joka määrittää informaation vastaanottajan näkökulmasta. Kun olennaisuutta aletaan arvioida jälkikäteen, korostuu lähipiirin huolellinen toiminta informaation antamishetkellä. Intressitoimet tulee kuvata kattavasti sekä seikkaperäisesti, jotta mahdollisessa korvausvastuu tilanteessa pienyrityksen hallituksella on tarpeeksi näyttöä aiheesta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 89).

3 10 § 3 mom. Intressitahoon liittyvästä toimesta esitettäviin tietoihin tulee sisältyä:

- 1) kuvaus liiketoimesta;*
- 2) liiketoimen arvo;*
- 3) intressisuhteen luonne; sekä*
- 4) muut pienyrityksen taloudellisen aseman arvioimisen kannalta välttämättömät tiedot liiketoimesta.*

Momentin kolme säätämällä liitetiedoilla 1 ja 3 tarkoitetaan tarkemmin: arvolla rahallista arvoa tai etuutta, jolla oletetaan pienyrityksen hyötyvän taloudellisesti, suhteen luonteella mainintaa siitä millaisesta intressitahosuhteesta on tarkemmin kysymys. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 90).

3 10 § 4 mom. Intressitahoilla tarkoitetaan tätä pykälää sovellettaessa oikeushenkilöä, joka on pienyrityksen kanssa:

- 1) määräysvaltasuhteessa; tai*
- 2) osakkuusyhteyssuhteessa.*

3 10 § 5 mom. Sen lisäksi, mitä 4 momentissa säädetään, intressitahoihin luetaan:

- 1) toimitusjohtaja;*
- 2) hallituksen jäsen ja varajäsen; sekä*
- 3) edeltäviä 1 ja 2 kohtia vastaaviin toimielimiin kuuluvat henkilöt.*

3 10 § 6 mom. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ilmoitetaan liitetietona tavanomaisin ehdoin toteutetuista toimista intressitahojen kanssa niiden osapuolet ja toimien arvot, jos ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Tämän momentin kuusi mukainen liitetieto voidaan esittää seuraavalla tavalla: Tytäryritys Oy:n koko tilikauden liikevaihto koostuu myynneistä Emoyritys Oy:lle. Ty-

täryritys Oy on kokonaan Emoyritys Oy:n omistuksessa oleva tytäryhtiö. Myynnit on toteutettu tavanomaisin kaupallisina ehdoin. (Tilinpäätösmalli Tilintarkastus.fi).

6.11 Henkilöstö

3 11 § Liitetietona on esitettävä henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana.

Tämä pykälä on tehty vastaavaksi kirjanpitoasetuksen 2:8:1:n kohdan kanssa, lukuun ottamatta sitä, ettei ryhmittäiselle erittelylle ole edellytyksiä. Näin ollen pienyrityksen ei tarvitse erikseen antaa tietoja esimerkiksi siitä miten henkilöstömäärä jakautuu sukupuolten mukaan. Henkilöstön lukumäärään lasketaan pääsääntöisesti mukaan henkilöt, jotka työskentelevät yrityksessä päätoimisesti. Osa-aikainen henkilöstö voidaan ilmoittaa erikseen tai muuttaa kokoaikaiseksi työntekijäksi riippuen osa-aikojen suhteellisten osuuksien yhteismäärästä. Henkilöstön laskemiseen käytetään kaavaa, jossa kuukausien loppulukemat lasketaan yhteen ja tämän jälkeen summa jaetaan tilikauteen sisältyvien kuukausien määrällä. (Leppiniemi & Kisanlahti 2016, 92-93) Liitetietona henkilöstön keskimääräisestä lukumäärästä voidaan antaa seuraava lause: Tilikauden aikana yhtiön palveluksessa oli keskimäärin 16 henkilöä. (Pienen osakeyhtiön esimerkki tilinpäätös taloushallintoliitto).

6.12 Omien osakkaiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset

3 12 § Liitetietona on esitettävä:

- 1) tilikauden aikana tehtyjen omien osakkeiden tai osakkeita vastaavien oman pääoman ehtoisten osuuksien hankintojen perusteet;*
- 2) tilikauden aikana hankittujen tai luovutettujen omien osakkeiden tai osuuksien lukumäärä ja nimellisarvo tai, jos nimellisarvoa ei ole, kirjanpidollinen vasta-arvo sekä suhteellinen osuus, jota omat osakkeet tai osuudet edustavat merkitystä omasta pääomasta;*
- 3) vastikkeellisissa hankinnoissa tai luovutuksissa omista osakkeista tai osuuksista suoritettu vastike; sekä*
- 4) yrityksen hankkimien ja sen hallussa olevien kaikkien omien osakkeiden tai osuuksien lukumäärä ja nimellisarvo tai, jos nimellisarvoa ei ole, kirjanpidollinen vasta-arvo sekä suhteellinen osuus, jota omat osakkeet tai osuudet edustavat merkitystä pääomasta.*

Tämä pykälä on tehty 2012/30/EU direktiivin 24.2 artiklan mukaisesti, jossa säädetään jäsenvaltioiden harkintavallasta toimintakertomuksen osalta. Toimintakertomusta säädettiin niin, että pienyritykset vapautettiin toimintakertomuksen laatimisesta, edellytyksellä, että mahdolliset omien osakkeiden hankinnat ja luovutukset tulee käydä liitetiedoista ilmi. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 93).

Liitetietoja voidaan antaa seuraavin tavoin:

Tilikauden aikana tehtyjen hankintojen perusteet: Osakkeet on ostettu osakassopimuksen mukaisesti tarjouksesta hallituksen jäseneltä X Osakkaalta hänen jäädessä eläkkeelle.

Tilikaudella hankittujen tai luovutettujen tai luovutettujen osakkaiden lukumäärä ja nimellisarvo: Osakkeita hankittiin 50 kappaletta (osakkeiden nimellisarvo 807,24 euroa/kpl). Näiden osakkeiden suhteellinen osuus rekisteröidystä osakepääomasta on 25/100-osaa (25,0%). Osakkeita myytiin 10 kappaletta (nimellisarvo 807,24 euroa/kpl). Näiden osakkeiden suhteellinen osuus rekisteröidystä osakepääomasta on 5/100-osaa (5,0%).

Vastikkeellisissa hankinnoissa tai luovutuksissa osakkeista suoritettu vastike: Osakkeista suoritettiin myyjälle vastikkeena 2 500,00 euroa osakkeelta, yhteensä 125 000,00 euroa ja saatiin vastikkeina ostajalta 2 500,00 euroa osakkeelta yhteensä 25 000,00 euroa.

Kaikkien yhtiön hankkimien ja sen hallussa olevien osakkeiden lukumäärä ja nimellisarvo: Yhtiön hankkimina ja sen hallussa on yhteensä 40 kappaletta omia osakkeita (nimellisarvo 807,24 euroa/kpl). Osakkeiden suhteellinen osuus rekisteröidystä osakepääomasta on 20/100- osaa (20 %). (Pienen osakeyhtiön esimerkkilinpäätös Taloushallintoliitto 19).

6.13 Toimintakertomusta vastaavat tiedot

3 13 § Pienyrittäjä ei ole velvollinen laatimaan kirjanpitolain 3 luvun 1 a §:n mukaista toimintakertomusta. Jos mainitussa pykälässä tarkoitettu tieto on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi asianomaisesta pienyrityksestä, se tulee kuitenkin esittää liitetietona.

Tämä pykälä perustuu artiklan 4.1 toiseen alakohtaan, jossa säädetään siitä, ettei jäsenvaltioilla ole oikeutta edellyttää toimintakertomuksen tai muunkaan lisäasiakirjan sisällyttämistä, pelkästään taseesta, tuloslaskelmasta tai liitetiedoista koostuvaan tilinpäätökseen, kun kysymyksessä on pienyrittäjä. Pienyrityksen velvollisuuksiin kuitenkin kuuluu antaa oikea ja riittävä kuva, joten jos tieto on oleellinen oikean ja riittävän kuvan kannalta se tulee antaa liitetiedoissa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 94).

7 MIKROYRITYKSEN TULOSLASKELMA JA TASE SEKÄ LIITETIEDOT (PMA-ASETUS 4 LUKU)

Tämä opinnäytetyön luku seitsemän on pien- ja mikroyrittäjäasetuksen luku neljä nimeltään Mikroyrittäjän tuloslaskelma ja tase sekä liitetiedot. Tässä luvussa keskitytään mikroyrittäjään. Luku säätelee mikroyrittäjän muun muassa esittämään tuloslaskelmansa samoin kuin pienyrittäjä. Tässä luvussa säädetään mikroyrittäjän mahdollisuudesta käyttää lyhennettyä tuloslaskelmaa. Lisäksi asetus säätelee muun muassa mikroyrittäjän taseesta, joka tulee laatia asetuksen luvun 2 pykälän 4 mukaisesti.

7.1 Mikroyrittäjän tuloslaskelmakaavat ja lyhennetty tuloslaskelma

4 1 § 1 mom. Mikroyrittäjän tuloslaskelma on laadittava 2 luvun 1 §:n 1 momentin sekä 2 ja 3 §:n mukaisesti.

Pienyrityksiin luettaville mikroyrittäjille, ei ole säädetty omia kaavamallejaan. Mikroyrittäjän tulee näin noudattaa tämän asetuksen pienyrityksille säätämiä kaavamalleja. Mikroyrittäjä noudattaa tämän asetuksen pienyrityksille säätämistä kaavoista ku-

lulaji- tai toimintokohtaista kaavaa, kiinteistökaavaa tai järjestökaavaa. (Leppiniemi ja Kaisanlahti 2016, 95).

4 1 § 2 mom. Mikroyritys saa kuitenkin:

- 1) esittää I liitteessä säädetyt kohdat 165 tai II liitteessä kohdat 163 ja 6 yhdistettynä Bruttotulos-nimiseksi eräksi; sekä*
- 2) jättää esittämättä mainittujen liitteiden I ja II kirjaimin merkityt alakohdat.*

Alapuolella on kuvattu tässä pykälässä säädetyin mukaisesti mikroyrityksen tuloslaskelmamalli. Tuloslaskelmamalli on laadittu liitteen 1 mukaisesti, eli kysymyksessä on kululajikohtainen kaava. Tässä mallissa on käytetty hyväksi kaikkia tämän asetuksen 4:1§ asettamia helpotuksia tuloslaskelman laatimiselle.

BRUTTOTULOS

Henkilöstökulut

Poistot ja arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut

LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

Rahoitustuotot ja kulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TP-SIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössiirrot

Tuloverot

TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO) (Tilinpäätösmalli Tilintarkastus.fi.)

7.2 Mikroyrityksen tase

4 2 § 1 mom. Mikroyrityksen tase on laadittava 2 luvun 4 §:n mukaisesti.

4 2 § 2 mom. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, mikroyrityksen tase saadaan laatia siten, että:

1) vastaavaa puolen pysyvissä vastaavissa esitetään erikseen aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset; sekä vaihtuvissa vastaavissa esitetään erikseen vaihto- omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset; ja

2) vastattavaa puolella esitetään erikseen oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymä, pakolliset varaukset ja vieras pääoma.

4 2 § 3 mom. Edeltävän 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua omasta pääomasta on eriteltävä ne erät, jotka on säädetty omaan pääomaan kuuluviksi mikroyritystä koskevassa laissa sekä edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio). Vieraasta pääomasta on eriteltävä lyhtyaikaisten velkojen määrä.

Lisäksi on tärkeää huomioida tämän kolmannen momentin mukaisesti, että mikroyritystä koskevassa tasekaavassa tulee eritellä ne erät, jotka tätä yritystä koskevassa laissa (esimerkiksi osakeyhtiölaki tai osuuskuntalaki) on asetettu omaan pääomaan kuuluviksi. Menetellessä näin turvataan tieto esimerkiksi arvonkorotusrahaston sekä käyvän arvon rahaston suuruudesta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 99).

Mikroyritykselle on annettu mahdollisuus täydentää tasetta välisummilla ja uusilla erillä, mikäli se ei vaaranna KPL 3:2 §:n edellyttämää oikeaa ja riittävää kuvaa. Tase tulee laatia kaavoja yksityiskohtaisemmin, jos se on tarpeen tase-erien selventämiseksi. (Mikroyrityksen tilinpäätösmalli tilintarkastus.fi).

Alla esitetty mikroyrityksen tasemalli on aseteltu niin, että siitä käy ilmi kaikki tämän asetuksen 4:2§ mikroyrityksen taseen laatimiselle säädetty helpotukset.

VASTAAVAA**PYSYVÄT VASTAAVAT**

Aineettomat hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Saamiset

Rahat ja pankkisaamiset

VASTAAVAA YHTEENSÄ**VASTATTAVAA****OMA PÄÄOMA**

Osakepääoma

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

Tilikauden voitto (tappio)

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen vieras pääoma

Lyhytaikainen vieras pääoma

VASTATTAVAA YHTEENSÄ (Tilinpäätösmalli Tilintarkastus.fi.)**7.3 Esittämistavan jatkuvuus sekä kaavanmukaisuudesta poikkeaminen**

4 3 § Mitä 2 luvun 5 §:ssä säädetään esittämistavan jatkuvuudesta sekä saman luvun 608 §:ssä erien yksityiskohtaisemmasta esittämisestä ja yhdistelemisestä sekä niiden uudelleennimeämisestä ja poisjättämisestä sovelletaan myös mikroyrityksen tuloslaskelmaan ja taseeseen.

Tämän pykälän viittaussäännön mukaisesti, pienyritykselle asetetut PMA 2:4-7, tulevat mukautettaviksi myös mikroyrityksille.

7.4 Mikroyrityksen liitetiedot

4 4 § 1 mom. Mitä edellä 3 luvussa säädetään pienyrityksen liitetiedoista, sovelletaan myös mikroyritykseen lukuun ottamatta 5 §:n mukaisia kirjanpitolain 5 luvun 2 a ja 2 b §:n tarkoittamia tietoja käyvän arvon mukaisesta arvostamisesta.

Kun huomioidaan oikean ja riittävän kuvan tavoite, on perusteltua edellyttää mikroyritykseltä lähes samat liitetiedot, kuin pienyritykseltäkin. Kaikkia pienyrityksen liitetiedot eivät kuitenkaan ole tarkoituksen mukaisia mikroyritykselle. Tämän johdosta rahoitusvälineiden käyvän arvon mukaisesta arvostamisesta ei mikroyrityksen tule antaa erillistä liitetietoa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 101).

4 4 § 2 mom. Mikroyritys ei ole velvollinen laatimaan kirjanpitolain 3 luvun 1 a §:n mukaista toimintakertomusta. Mikroyritys voi kuitenkin esittää mainitussa pykälässä tarkoitetun tiedon liitetietona.

Mikroyritysten kuuluessa pienyritysten osajoukkoon, ei mikroyrityksiä voida kansallisesti vaatia esittämään muita liitetietoja kuin tässä asetuksessa edellytetään. Tämä momentti ohjaa mikroyritystä informatiivisesti, mutta ei sanamuotonsa perusteella ole velvoittava. Mikroyrityksellä ei toisaalta ole velvoitetta esittää täydentäviä liitetietoja oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 101).

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön pohjimmaisena tarkoituksena oli luoda kohdeyritykselle selkeä teos siitä, mitä tilinpäätöstietoja uusi pien- ja mikroyritysasetus edellyttää. Tavoitteessa onnistuttiin sekä minun että kohdeyrityksen mielestä hyvin. Jokaista pykälää ja momenttia onnistuttiin avaamaan siinä määrin, että pelkästään tämän opuksen avulla on mahdollista toteuttaa pien- tai mikroyrityksen tilinpäätös, kirjanpitäjän kokemukseen katsomatta.

Opinnäytetyön tuloksia testattiin kohdeyrityksessä heti kappaleiden 4-7 valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyö jaettiin työntekijöille ja työntekijöillä oli mahdollisuus an-

taa palautetta opinnäytetyön onnistumisesta. Työntekijöiltä haluttiin selvittää oliko pien- ja mikroyritysasetuksen selventämisestä apua tilinpäätöksen tekemisessä sekä kokeeko työntekijät mahdolliseksi käyttää työtä apunaan jatkossakin. Opinnäytetyöstä haluttiin saada myös selville löysivätkö työntekijät etsimänsä tiedon helposti sekä onko työtä heidän mielestä mahdollista käyttää tilinpäätöksen apuna kirjanpitäjän tasoon tai kokemukseen katosomatta. Lisäksi työnasettelusta työntekijöille esitettiin kysymys pykälien ja momenttien erottuvaisuudesta kirjoittajan omasta tekstistä. Erottuvuuteen liittyen esitettiin myös jatkokysymys, täyttyikö yksi työn tavoitteista eli onko työtä helppo lukea ilman mitään muita opuksia tueksi avaamatta esimerkiksi kyseistä asetusta.

Työntekijöiden vastaukset opinnäytetyön laadusta olivat hyvin samanlaisia keskenään. Ensimmäiseen kysymykseen oliko pien- ja mikroyritysasetuksen selventämisestä heille apua tilinpäätöksen tekemisessä, sain kaikilta vastauksen, että työstä oli apua ja pykälät ovat selkeästi avattuja. Toiseen kysymys yrityksen työntekijät vastasivat, että kokevat voivansa käyttää työtä myös jatkossa, varsinkin niin kauan kuin uuden asetuksen mukaiset liitetiedot tuntuvat vierailta. Työntekijät kokivat löytävänsä helposti etsimänsä tiedon tästä opinnäytetyöstä, koska asettelutapa on looginen. Opinnäytetyön yksi tavoite oli tuottaa tietoa kaikille kirjanpitäjille tasoon katsomatta, ja tämän onnistumista pyrittiin selvittämään työntekijöiden avulla. Yrityksen kirjanpitäjä eivät osanneet tietenkään varmaksi sanoa, mutta kokivat, että työstä on apua myös aloittelevalle kirjanpitäjälle, koska pykälät on selkokielellä tehty helpolukuisiksi. Jatkoksi edellä olevaan kysymykseen haluttiin myös selvittää työ selkeyttä, jotta sitä olisi mahdollista hyödyntää kirjanpitäjän kokemukseen katsomatta. Työntekijöiden mielestä niin kokeneemmat kuin vasta aloittaneetkin työntekijät tarvitsevat tällaista työkalua, koska yritysten tulee nyt ensimmäistä kertaa käydä asetuksen pykälät yksi kerrallaan läpi sekä lisäksi työ koettiin hyödylliseksi kaikille tästä aiheesta olevan lähdemateriaalin niukkuuden vuoksi. Työntekijöiden mielestä asetuksen pykälät ja momentit erottuivat selkeästi kirjoittajan omasta tekstistä. Lisäksi halusin kysyä kohdeyrityksen työntekijöiden mielipidettä, kokevat he tämän opinnäytetyön olevan yleishyödyllinen teos eli onko tästä työstä mahdollisesti hyötyä muillekin kuin kohdeyrityksen työntekijöille. He kokivat työn yleishyödylliseksi, koska tällä hetkellä aineistoa on kyseisestä aiheesta niin vähän saatavilla sekä koska tämä aihe koskettaa kaikkia taloushallintoalalla toimivia. Työntekijät kokivat asetuk-

sen helppolukaiseksi muun muassa sen takia, koska asetuksen pykälät oli työssä esitetty sellaisenaan. Kirjanpitäjiltä kysyttiin myös kokevatko he tarpeelliseksi lisätä kyseisen asetuksen tuloslaskelma- ja tasekaavoja liitteenä opinnäytetyön loppuun. Kaikkien mielestä kaavat olisi hyvä lyötyä myös opinnäytetyöstä, koska uuden asetuksen myötä myös niistä löytyy muutoksia. Näin ollen tuloslaskelma- ja tasekaavat lisättiin opinnäytetyön liitteiksi.

Opinnäytetyön aihetta valitessa yhtenä kriteerinä oli myös työn kirjoittajan oman ammattitaidon kasvattaminen. Koen, että tämän työn kirjoittaminen vahvisti osaamistani toimia taloushallinnon työtehtävissä, koska pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen tuntemus on monissa taloushallinnon työpaikoissa suotavaa tai ainakin etu. Opinnäytetyön kirjoittaminen opetti myös etsimään tietoa monista erilaisista paikoista sekä erilainen lähdekriittisyys, jonka kyseinen kirjoitusprosessi opetti, on varmasti hyödyllinen niin työ- kuin arkielämässäkin.

LÄHTEET

Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Econia Yrityspalvelut Oy:n www-sivut. 2016. Viitattu 20.10.2016.
<http://www.econia.com>

Elinkeinooverolaki 30. 4 §.

Hallituksen esitys 89/2015. 2016. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2015/20150089>

Kirjanpitolaki. 2016. 1997/1336.

Kirjanpitolautakunnan kannanotto. 1544/1998.

Kirjanpitolautakunnan kannanotto. 2003/1695.

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2016. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös. Helsinki: Talentum Media.

Pienen osakeyhtiön esimerkktilinpäätös. Taloushallintoliitto.

Pienen osakeyhtiön tilinpäätös. Tilintarkastus.fi <http://www.tilintarkastus.fi>

Mikro-osakeyhtiön tilinpäätös. Tilintarkastus.fi <http://www.tilintarkastus.fi>

Muistio 1 Valtioneuvosto.fi Pdf.

Rekola-Nieminen, L. 2016. Kirjanpitokoulu, osa 4: Tuloslaskelma- PMA:n mukaiset liitetiedot sekä tuloslaskelma- ja tasekaavat. Viitattu 12.11.2016. <http://tilisanomat.fi>

Salin, M. 2015. Kirjanpitolaki uudistuu vuonna 2016. Taloustaito 12, 9-12.

Sijoituspalvelulaki. 747/2012.

Tilitoimisto Relipe Oy:n www-sivut. 2016. Viitattu 17.10.2016. <https://relope.fi/>

Tuokko, J. 2016. Uudistettu Kirjanpitolaki. Viitattu 26.10.2016.

<http://www.tuokko.fi>

Valtioneuvoston asetus kirjanpitoasetuksen muuttamisesta 1313/2004 1 7§)

Visma Blogin www-sivut. 2016. Viitattu 23.10.2016. <https://www.visma.fi/blog/>

Yrityssuomen www-sivut. 2016. Viitattu 23.10.2016. <https://www.yrityssuomi.fi>

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Taulukot

Taulukko 1. Arvonkorotusrahaston muutokset

Taulukko 2. Vakuudet

Taulukko 3. Toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille annetut lainat

Taulukko 4. Toimitusjohtajan ja hallintoelimiin kuuluvien henkilöiden puolesta annetut sitoumukset

Liite I PIENYRITYKSEN KULULAJIKOHTAINEN TULOSLASKELMA

1. LIIKEVAIHTO

2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

3. Valmistus omaan käyttöön

4. Liiketoiminnan muut tuotot

5. Materiaalit ja palvelut

a) Aineet, tarvikkeet ja tavarat

aa) Ostot tilikauden aikana

ab) Varastojen muutos

b) Ulkopuoliset palvelut

6. Henkilöstökulut

a) Palkat ja palkkiot

b) Henkilösivukulut

ba) Eläkekulut

bb) Muut henkilösivukulut

7. Poistot ja arvonalentumiset

a) Suunnitelman mukaiset poistot

b) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

c) Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

8. Liiketoiminnan muut kulut

9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

10. Rahoitustuotot ja -kulut

a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut

d) Muut korko- ja rahoitustuotot, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut

e) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

f) Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

g) Korkokulut ja muut rahoituskulut, erikseen samaan konserniin kuuluville yrityksille

11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

12. Tilinpäätössiirrot

a) Poistoeron muutos

b) Verotusperusteisten varausten muutos

c) Konserniavustus

13. Tuloverot

14. Muut välittömät verot

15. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO) (Pien- ja mikroyrityasetus 1753/2015).

Liite II PIENYRITYKSEN TOIMINTOKOHTAINEN TULOSLASKELMA

1. LIIKEVAIHTO

2. Hankinnan ja valmistuksen kulut

3. Bruttokate

4. Myynnin ja markkinoinnin kulut

5. Hallinnon kulut

6. Liiketoiminnan muut tuotot

7. Liiketoiminnan muut kulut

8. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

9. Rahoitustuotot ja -kulut

a) Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

b) Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

c) Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, erikseen samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut

d) Muut korko- ja rahoitustuotot, erikseen samaan konserniin kuululta yritykseltä saadut

e) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

f) Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

g) Korkokulut ja muut rahoituskulut, erikseen samaan konserniin kuuluville yrityksille

10. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

11. Tilinpäätössiirrot

a) Poistoeron muutos

b) Verotusperusteisten varausten muutos

c) Konserniavustus

12. Tuloverot

13. Muut välittömät verot

14. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO) (Pien- ja mikroyritysasetus 1753/2015).

Liite III PIENYRITYKSEN TUOSLASKELMAN KIINTEISTÖKAAVA

1. Kiinteistön tuotot

- a) Vastikkeet
- b) Vuokrat
- c) Käyttökorvaukset
- d) Muut kiinteistön tuotot

2. Luottotappiot ja oikaisuerät

3. Kiinteistön hoitokulut

- a) Henkilöstökulut
- b) Hallinto
- c) Käyttö ja huolto
- d) Ulkoalueiden hoito
- e) Siivous
- f) Lämmitys
- g) Vesi ja jätevesi
- h) Sähkö ja kaasu
- i) Jätehuolto
- j) Vahinkovakuutukset
- k) Vuokrat
- l) Kiinteistövero
- m) Korjaukset
- n) Muut hoitokulut

4. HOITOKATE

5. Poistot ja arvonalentumiset

- a) Rakennuksista ja rakennelmista
- b) Koneista ja kalustosta
- c) Muista pitkävaikutteisista menoista

6. Rahoitustuotot ja -kulut

- a) Osinkotuotot
- b) Korkotuotot
- c) Muut rahoitustuotot

d) Korkokulut

e) Muut rahoituskulut

7. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

8. Tilinpäätössiirrot

a) Poistoeron muutos

b) Verotusperusteisten varausten muutos

c) Konserniavustus

9. Välittömät verot

10. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)/YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) (Pien- ja mikroyrityasetus 1753/2015).

**Liite IV AATTEELLISEN YHTEISÖN JA SÄÄTIÖN
TULOSLASKELMAKAAVA PIENYRI-TYKSESSÄ**

Varsinainen toiminta

1. Tuotot
2. Kulut
  - a) Henkilöstökulut
  - b) Poistot
  - c) Muut kulut
3. Tuotto-/Kulujäämä

Varainhankinta

4. Tuotot
5. Kulut
6. Tuotto-/Kulujäämä

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

7. Tuotot
8. Kulut
9. Tuotto-/Kulujäämä
10. Yleisavustukset
11. Tilikauden tulos
12. Tilinpäätössiirrot
  - a) Poistoeron muutos
  - b) Verotusperusteisten varausten muutos
  - c) Konserniavustus

13. Tilikauden ylijäämä (alijäämä) (Pien- ja mikroyrityasetus 1753/2015).

Liite V: PIENYRITYKSEN TASEKAAVA

Vastaavaa

A PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehittämismenot
2. Aineettomat oikeudet
3. Liikearvo
4. Muut aineettomat hyödykkeet
5. Ennakkomaksut

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa- ja vesialueet, erikseen kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot, jotka on aktivoitu kirjanpitolain 5 luvun 11 §:n mukaisesti
2. Rakennukset ja rakennelmat, erikseen kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot, jotka on aktivoitu kirjanpitolain 5 luvun 11 §:n mukaisesti
3. Koneet ja kalusto
4. Muut aineelliset hyödykkeet
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

III Sijoitukset

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Osuudet omistusyhteisyhteisöissä
4. Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
5. Muut osakkeet ja osuudet
6. Muut saamiset

B VAIHTUVAT VASTAAVAT

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet
2. Keskenkäydyt tuotteet
3. Valmiit tuotteet/tavarat
4. Muu vaihto-omaisuus
5. Ennakkomaksut

II Saamiset, erikseen pitkäaikaiset

1. Myyntisaamiset, erikseen pitkäaikaiset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä, erikseen pitkäaikaiset
3. Saamiset omistusyhteisyrityksiltä, erikseen pitkäaikaiset
4. Lainasaamiset, erikseen pitkäaikaiset
5. Muut saamiset, erikseen pitkäaikaiset
6. Maksamattomat osakkeet/osuudet, erikseen pitkäaikaiset
7. Siirtosaamiset, erikseen pitkäaikaiset

III Rahoitusarvopaperit

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Muut osakkeet ja osuudet
3. Muut arvopaperit

IV Rahat ja pankkisaamiset

Vastattavaa

A OMA PÄÄOMA

I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

V Muut rahastot

1. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
2. Vararahasto
3. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
4. Käyvän arvon rahasto
5. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (tappio)

B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

1. Poistoero
2. Verotusperusteiset varaukset

C PAKOLLISET VARAUKSET

1. Eläkevaraukset
2. Verovaraukset
3. Muut pakolliset varaukset

D VIERAS PÄÄOMA, erikseen pitkäaikainen

1. Joukkovelkakirjalainat, erikseen pitkäaikaiset
2. Vaihtovelkakirjalainat, erikseen pitkäaikaiset
3. Lainat rahoituslaitoksilta, erikseen pitkäaikaiset
4. Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta, erikseen pitkäaikaiset
5. Saadut ennakot, erikseen pitkäaikaiset
6. Ostovelat, erikseen pitkäaikaiset
7. Rahoitusvekselit, erikseen pitkäaikaiset
8. Velat saman konsernin yrityksille, erikseen pitkäaikaiset
9. Velat omistusyhteisyrityksille, erikseen pitkäaikaiset
10. Muut velat, erikseen pitkäaikaiset
11. Siirtovelat, erikseen pitkäaikaiset (Pien- ja mikroyrityasetus 1753/2015).